

τοῦ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἐβδομήκοντι καὶ δυοὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ Δημήτριος τοὺς Ἰουδαίους ἀπαντας εἰς τὸν τόπον, ἐνθα καὶ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων καὶ τῶν ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτους» (Πρβ. καὶ Οἰκονόμον περὶ τῶν Ο' Τόμ. Β', σελ. 594 κέξ.).

Ἐκ τοῦ μεταγράφῳ ἐσχηματίσθη τὸ ὄνομα μεταγραφεύς, οὗ ποιεῖται χρῆσιν ὁ Τζέτζης ἐν τοῖς εἰς Λυκόφρονος Σχολίοις στίχ. 354 «καὶ οἱ μεταγραφεῖς οὐκ οἶδ' ὅ τι παθόντες δύο ΜΜ γράφωσιν» καὶ στίχ. 496 «οἱ δὲ μεταγραφεῖς — δι' ἐνὸς Ρ γράφοντες ἀμαθεῖς γραμματικῆς τέχνης φαίνονται». Πρβ. καὶ στίχ. 664.

Εἶπε δ' ὁ Τζέτζης καὶ μεταγραφικὸν πταῖσμα ἐν τοῖς εἰς Ἡσιόδου Σχολίοις "Εργ. 694 «μὴ γράψης τριηκόντων, εἴτε Ἡσιόδου εἴτε μεταγραφικὸν τὸ πταῖσμα τυγχάνει, ἀλλὰ τριήκοντα».

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ

ΤΗΣ

ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΜΕΙΟΨΗΦΙΩΝ *

Ἐάν ὑπάρχῃ πολίτευμα, τὸ ὁποῖον νὰ θεραπεύῃ ἀφ' ἐνὸς τὰς δυσχερείας τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν πρὸς τὴν αὐτοκυβέρνησιν, νὰ εἶνε δὲ ἀφ' ἑτέρου τὸ προσφορώτατον πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐημερίαν ἐνὸς Ἔθνους, τοῦτο εἶνε ὁμολογουμένως τὸ ἀντιπροσωπικόν. Ἐν τῷ πολιτεύματι τούτῳ ἀνευρίσκει τις τὰ ἀληθῆ στοιχεῖα καὶ τὰς στερεὰς βάσεις τῆς προόδου καὶ εὐεξίας τῶν νεωτέρων Κρατῶν. Ἐάν ἀληθῶς ἡ πρόοδος καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐθνῶν ὑπὸ μόνον ἐλεύθερον καὶ δημοτικὸν πολίτευμα δύναται ἐπιτυχῶς καὶ τελείως νὰ ἐπέλθῃ, τελειότερος τύπος ἐλευτέρου πολιτεύματος δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄλλος τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ. Καὶ ἐν τοῖς δεσποτικῶς κυβερνωμένοις Κράτεσι δὲν εἶνε μὲν ἀδύνατος ἡ πρόοδος· ἀλλ' αὕτη ἐν αὐτοῖς καὶ ἀτελής ὑπάρχει καὶ ὡς φαινόμενον μᾶλλον ἐν τῇ ἱστορίᾳ παρίσταται. Πλειστάκις δὲ ὑπὸ τὸ ψευδὲς αὐτῆς κάλυμμα οὐδὲν ἄλλο ἐν αὐτοῖς σκιάζεται ἢ αὐτὴ ἡ οἰκτρὰ αὐτῶν ἀποσύνθεσις καὶ διαφθορά. Ἡ ἀληθὴς πρόοδος δὲν συνίσταται εἰς τὴν ἐπίδειξιν στρατιωτικῆς ἰσχύος ἢ ὑλικοῦ πλούτου καὶ ἐξωτερικῆς λαμπρότητος, ὡς αὕτη συνήθως ἐμφανίζεται ἐν μοναρχίαις ἀπολύτοις. Τὴν ἀληθῆ πρόοδον ἀποτελεῖ ἡ ἀπασῶν τῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους, τῶν τε ἠθικῶν, ὑλικῶν καὶ νοητικῶν ἀνάπτυξις καὶ ἰσχυροποιήσις. Ταύτην δὲ μόνον τὸ ἐφ' ἑαυτὸ πεποιοῦς καὶ τὸ ἑαυτὸ κυβερνῶν Ἔθνος δύναται νὰ παράγῃ. Τοιοῦτον δ' Ἔθνος εἶνε τὸ ἐρειδόμενον ἐπὶ τοῦ πολιτεύματος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸ ἐφεύρημα ἰδίᾳ τῶν νεωτέρων χρόνων.

* Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Σολλόγῳ τὸν Φεβρουάριον 1876.

Ἄλλ' ἵνα ἀληθῶς τοιοῦτον ἦ τὸ πολίτευμα τοῦτο, ἵνα πράγματι πρὸς τὴν πρόοδον τὸ ὑπ' αὐτοῦ διεπόμενον Ἔθνος προάγῃ, δεῖται μελέτης καὶ ἔχει ἀνάγκην βαθείας καὶ ἀκριβοῦς κατανόησεως. Δὲν ἄρκει ἐπιπολαίως νὰ συλλαμβάνηται καὶ ἀτελῶς νὰ ἐφαρμόζηται, διότι οὕτω οὐδέποτε πρὸς τὰ ἀληθῆ αὐτοῦ ἀποτελέσματα ὁδηγεῖ. Ἀφότου ἡ Πολιτικὴ Ἐπιστήμη ὑπὸ τὴν κριτικὴν αὐτῆς ἐρευνᾶν ἀνέλαβεν αὐτὸ, ἐτέθησαν αἱ βάσεις αὐτοῦ, οἱ ὅροι, καθ' οὓς δύναται ἐπιτυχῶς νὰ λειτουργῇ, ὁ σκοπὸς, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ ἵνα ὠφελίμως ἐφαρμόζηται. Διότι ἐν ἔθνος ἐκλέγει ἐθνικὴν ἀντιπροσωπεΐαν, δὲν ἔπεται ὅτι κυβερνᾶται ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ πολιτεύματος, ὡς τὸ ἐννοεῖ ἡ Πολιτικὴ Ἐπιστήμη. Ἀντιπροσωπικὸν πολίτευμα δὲν δύναται νὰ ὀπάσῃ ἢ ἐκεῖ, ὅπου τηροῦνται οἱ ἰδιαιτέροι αὐτοῦ ὅροι, ἐκεῖ ὅπου κατανοοῦνται αἱ προϋποθέσεις καὶ αἱ βάσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων δεῖν νὰ στηρίζηται. Εἰς πᾶν Ἔθνος ἐν πρώτοις δὲν δύναται ὁμοίως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν νὰ ἐφαρμόζηται. Ἴνα ἐφαρμόζηται, ἀπαιτεῖ πρωτίστως συνείσθησιν ἐθνικῆς ὑπάρξεως καὶ ἀτομικῆς αὐτοβουλίας. Ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Κράτεσι, παρ' οἷς ἀνευρίσκει τὰ στοιχεῖα ταῦτα, δὲν δύναται πάντοτε ἐπιτυχῶς νὰ λειτουργῇ, διότι οὐχὶ ὁμοίως πάντοτε κατὰ βάθος καὶ κατ' οὐσίαν ἐξετάζεται, καὶ οὐχὶ ἐπίσης πάντοτε τίθεται εἰς ἁρμονίαν πρὸς τοὺς ἰδιαιτέρους ὅρους, τοὺς ἐν τῇ φύσει καὶ τῷ σκοπῷ αὐτοῦ προσκειμένους.

Τὸ μέσον δι' οὗ καθίσταται ἐμφανὲς καὶ λειτουργεῖ τὸ ἀντιπροσωπικὸν πολίτευμα εἶνε ἡ ἐκλογικὴ νομοθεσία. Ἐν αὐτῇ τίθενται αἱ βάσεις τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀντιπροσώπων καὶ ρυθμίζονται τὰ τῆς ἐνασχέσεως τῶν πολιτικῶν δικαιοματίων. Τοιαῦται ἢ τοιαῦται βάσεις, τοιαῦδε ἢ τοιαῦδε ρύθμισις τῶν πολιτικῶν δικαιοματίων, συνεπάγεται βεβαίως καὶ διάφορα ἀποτελέσματα. Εἶνε ἀληθές, ὅτι δὲν εἶνε εὐχερὲς τὸ θέτειν ἐν ταῖς ἐκλογικαῖς νομοθεσίαις τὰς ἀρίστας βάσεις καὶ ρυθμίζειν ὡς ἄριστα τὰ τῆς ἐνασχέσεως τῶν Πολιτικῶν δικαιοματίων. Ἡ Πολιτικὴ ὅμως Ἐπιστήμη, δὲν ἔπαυεν ἐπὶ τούτῳ ἐργαζομένη καὶ δὲν δύναται τις νὰ εἶνε ἐν τῇ πλάνῃ, ἰσχυριζόμενος, ὅτι ἐν αὐτῇ ἀνευρίσκει τὰ τελειότερα στοιχεῖα τῆς συγκροτήσεως ἀγαθῆς ἐκλογικῆς νομοθεσίας πρὸς τὴν εὐρυθμον καὶ κανονικὴν τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ πολιτεύματος λειτουργίαν.

Ἐν τῇ προκειμένῃ μελέτῃ δὲν πρόκειται νὰ ὀρίσωμεν τὰς βάσεις καὶ τοὺς ὅρους, ἐφ' οἷς τὸ ἀντιπροσωπικὸν πολίτευμα δύναται ἐπιτυχῶς νὰ λειτουργῇ. Ἀπλῶς θέλομεν ἐξετάσει ἀτέλειάν τινα τῶν ἐκλογικῶν νομοθεσιῶν, ἥτις ὅμως ἔχη σπουδαίαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τε τῆς καθόλου ρυθμίσεως τῶν νομοθεσιῶν αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ πολιτεύματος.

Α'

Ἐὰν παρατηρήσωμεν ἐν τοῖς ἐκλογικοῖς νόμοις τῶν πλείστων Ἑθνῶν, πῶς διατάσσονται ἐν αὐτοῖς τὰ τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν ἀντιπροσωπεΐας, θέλομεν ἶδει

ὅτι μόνη βάσις ρυθμίζουσα αὐτήν, εἶνε τὸ κράτος τῆς πλειοψηφίας, ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἀριθμοῦ. Διὰ τὴν ἐκλεχθῆναι τις ἀντιπρόσωπος τοῦ "ἔθνους, ἀρκεῖ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ ἐξετέθη ὡς ὑποψήφιος, νὰ λάβῃ τὰς σχετικῶς πλείονας ψήφους, ἀρκεῖ πολλάκις κατὰ μίαν ψῆφον νὰ ὑπερτερῇ τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ. Εἰς πάσας τὰς ψήφους τῶν ἐκλογέων δὲν ἀποδίδεται ἡ αὐτὴ ἀξία, ἡ αὐτὴ ἰσχὺς. Τότε μόνον αἱ ψῆφοι αὐτῶν ἔχουσιν ἰσχύον καὶ πρακτικὴν σημασίαν, ὅταν ὡς πλείους εὐτυχήσωσι νὰ συγκεντρωθῶσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου. Μὴ εὐτυχήσασαι τοῦτο, θεωροῦνται ὡς μηδέν, ὡς μηδέποτε ῥιφθεῖσαι εἰς τὴν κάλπην ὑποψηφίου τινός. Αἱ 50 χιλιάδες οὕτω καὶ μία ψῆφος ἔχουσι μείζονα ἀξίαν καὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ συμμετέχωσι τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας, οὐχὶ ὅμως καὶ αἱ 49,999. Ἀλλὰ τίς ὁ λόγος τούτου; Προσιδιάζει ἀληθῶς τοιαύτη ἀρχὴ πρὸς τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν οὐσίαν τῆς ἀντιπροσωπείας; Προέρχεται τοῦλάχιστον ἐξ ὑπερέρας ἀνάγκης μὴ δυναμένης ἄλλως νὰ θεραπευθῇ; Οὐχί. Εἶνε ἀπλῶς συνέπεια ἐσφαλμένης ιδέας, ἣτις ἐπεκράτησεν, ὅτι τὰ πάντα πρέπει νὰ κανονίζῃ καὶ περὶ τῶν πάντων ν' ἀποφαίνεται μόνη ἡ πλειοψηφία. Καὶ τὸ τοιοῦτον δύναται ὅντως νὰ ἔχη λογικὴν ὑπόστασιν, προκειμένου περὶ ἀποφάσεως ὁμάδος, σωματοῦ ἢ συνελεύσεως τινος. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ κανονικὴ λειτουργία τῆς ὁμάδος ἢ τῆς συνελεύσεως ἀπαιτεῖ νὰ ἀπονεμηθῇ ἡ ὑπεροχὴ εἰς τὴν θέλησιν τῆς πλειοψηφίας. Μὴ ὑπαρχούσης τῆς ἀρχῆς ταύτης θὰ ᾔτο ἀληθῶς δυσχερές, πολλάκις δὲ καὶ ἀνέφικτον νὰ λειτουργῶσι καὶ ἐργάζωνται συνελεύσεις οἰκιδήποτε ἀτόμων. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ ἀντιπροσωπείας, προκειμένου ν' ἀναθέσωσιν τινες τὴν ἀντιπροσώπησιν αὐτῶν εἰς τινας, εἶνε πρέπον καὶ σύμφωνον πρὸς τὴν φύσιν αὐτῆς, οἱ πλείονες ν' ἀναδεικνύωσι τὸν ἀντιπρόσωπον, οἱ δ' ἐλάττους νὰ ὑποκύπτωσιν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν πλειόνων καὶ ν' ἀναθέτωσιν εἰς ξένης ἐκλογῆς ἀντιπρόσωπον τὴν διεκπεραίωσιν καὶ διεξαγωγὴν τῆς ἐντολῆς των; Ἰνα ἡ ἀντιπροσωπεία ᾖ ἀληθής, πρέπει οὐ μόνον πάντες νὰ ἐκπροσωπῶνται ἐν συνόλῳ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἕκαστος κατ' ἰδίαν, πρέπει οὐ μόνον οἱ πλείονες, ἀλλ' εἰς ἕκαστος νὰ συναινέσῃ περὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὅποῖον μέλλει νὰ βουλευθῇ περὶ πάντων. «Τὸ δικαίωμα τῆς ἀντιπροσωπείας» ὡς παρατηρεῖ ὁ κ. Vilet, σπουδαιότατην μονογραφίαν περὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς μειοψηφίας συγγράψας, «δὲν εἶνε, ὡς τὸ δικαίωμα τῆς ἀποφάσεως ἀθροιστικόν (collectif), ἀπρόσωπον. Τὸ δικαίωμα τῆς ἀντιπροσωπείας εἶνε ἀτομικόν, προσωπικόν, ὑπάρχον καθ' ἑαυτὸ καὶ ἀπαράγραφον εἰς πάντα πολίτην»¹. Ἐὰν δὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀναγνωρίζῃ καὶ ἐφαρμόζῃ τὸ ἰδιωτικὸν δίκαιον, ἐπὶ τίνι λόγῳ ν' ἀποκρούῃ αὐτὴν τὸ δημόσιον δίκαιον; Μήπως ἡ θέλησις τοῦ ἐντολέως πρέπει νὰ εἶνε σεβαστοτέρη ὅταν διορίζῃ κοινὸν ἐντολοδόχον, οὐχὶ δὲ ὁμοίως καὶ ὅταν ἀναδεικνύῃ δημόσιον ἐντολοδόχον; Ἡ μὴ τὰ δικαιώματα τοῦ ἰδιώτου εἶνε σπουδαιότερά τῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων τοῦ πολί-

¹ Ἐν Revue des deux Mondes 15 Μαΐου 1870 σελ. 379.

του; Καὶ ἐν τῇ μιᾷ καὶ ἐν τῇ ἐτέρᾳ περιπτώσει πρόκειται περὶ ἀναδοχῆς ἐντολῆς. Ὅπως ἐν τῇ κοινῇ ἐντολῇ οὐδεὶς δύναται ν' ἀναδεχθῇ ἐντολήν, εἴαν δὲν λάβῃ τὴν συνκίνεσιν τοῦ ἐντολέως, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς ἐντολῆς, ἡ αὐτὴ ἀρχὴ δέον νὰ ἐπιτελέτῃ. Εἶνε δὲ καθαρὰ νόθευσις τῆς ἐννοίας τῆς ἐντολῆς τὸ νὰ ἐξαρθῇ ἡ σύστασις αὐτῆς ἐκ τῆς θελήσεως τῶν πλειόνων, πρὸς δέσμευσιν οὐ μόνον αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς θελήσεως τῆς μειονότητος. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἐπομένως αὐθαρετωτέρᾳ ἀρχῇ, ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶνε ἡ τῆς ὑπεροχῆς τῆς πλειοψηφίας, ἡ καθιερούμενη ἐν τοῖς ἐκλογικοῖς νόμοις τῶν πλείστον συνταγματικῶν καὶ δημοκρατικῶν ἐθνῶν. Διὰ τῆς ἀρχῆς ταύτης τὸ ἄτομον, ἡ ἰδέα καταπνίγεται, ἐξαφανίζεται, ἀνακηρύσσεται δὲ ὡς ὑπεροχὴς ἐν τῇ πολιτείᾳ ὁ ἀριθμὸς.

Ἰδού, λοιπὸν, ἐν μέγιστον ἐλάττωμα τῶν ἐκλογικῶν νομοθεσιῶν, αἵτινες τὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ ἔθνους βασιζομένη ἐπὶ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἀριθμοῦ. Καὶ εἴαν μὲν τὸ ἐλάττωμα τοῦτο περιορίζετο μέχρι τοῦ σημείου τῆς ἀδικίας, τοῦ ἀποκλεισμοῦ μιᾶς μερίδος πολιτῶν ἀπὸ τῆς ἐκπροσωπήσεως αὐτῶν, δὲν θὰ ἦτο ἴσως μεγάλῃς κατακρίσεως ἄξιον. Ἀλλὰ τὸ ἐλάττωμα τοῦτο, ἡ ἐσφαλμένη αὕτη ἀρχὴ τῆς ὑπεροχῆς τῶν πλειοψηφίῶν, ἄλλοις δυστυχῶς καὶ νοθεύει αὐτὴν τὴν οὐσίαν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ συστήματος. Καὶ ὧντος ὑπὸ τὸ σύστημα τῶν πλειοψηφίῶν, ἦτοι ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς ἀνισότητος τῶν ἐκλογέων καὶ τῆς ἀνισότητος τῶν μερίδων, γεννῶνται αἱ καταπιέσεις τῶν ἐκλογέων, αἱ κομματικαὶ ἀντιζηλίαι, αἱ συνδυασμοὶ, αἱ ἀποχαὶ τῶν ἐκλογέων ἀπὸ τῆς ἐνασχέσεως τοῦ ἐκλογικοῦ των δικαιωμάτων, ὁ ἀποκλεισμὸς τῶν ἱκανότητων, αὐτὴ ἡ κυβερνητικὴ ἐπέμβασις. Ὅταν ἡ πλειοψηφία ἔχῃ τὴν ὑπεροχὴν ἐν τῷ ἐκλογικῷ σταδίῳ δὲν εἶνε φυσικὸν πᾶσα μερίς, καὶ αὕτη ἡ μικροσκοπικωτάτη, ἡ ἐπιζητούσα νὰ περιβληθῇ τὸν τοῦ ἀντιπροσώπου μανδύαν, νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν μέσων, τὰ ὅποια ἀποτελοῦσιν ἐν πάτῃ βουλευτικῇ ἐκλογῇ τὴν λοιπὴν εἰκόνα τῆς καταπτώσεως τῶν χαρακτηρίων καὶ τῆς διαφθορᾶς τῶν ἡθῶν; Δὲν εἶνε φυσικὸν ἡ μερίς αὕτη καὶ δωροδοκίας νὰ κάμῃ χρῆσιν, καὶ βίαν νὰ μετέλθῃ καὶ δόλον περὶ τὴν νόθευσιν τῆς ἐκλογῆς νὰ κατεργάσῃται καὶ τὴν σύμπραξιν ἄλλης μερίδος νὰ ἐξαιτήτηται καὶ εἰς ἀμοιβαῖα μετ' αὐτῆς συναποσχετικὰ νὰ προῖχῃ; Ἐφ' ὅσον τὸ πλεῖστον μέρος κρατῇ, πᾶσα μερίς, συναισθανομένη ἱκανὴν περὶ ἐαυτὴν δύναμιν, θὰ θέλῃ νὰ σχηματίσῃ ὑπὲρ ἐκείτης τὴν πλειοψηφίαν. Διὰ νὰ τὴν σχηματίσῃ δὲ δὲν χρειάζεται βεβαίως ἐλευθερία ἐκλογῶν καὶ σεβασμὸς πρὸς τὴν ὕψιον τῶν ἐκλογέων πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ ἡ βία ἢ τε κυβερνητικὴ καὶ κομματικὴ, ὁ δόλος, ὁ συνδυασμὸς. Ἀλλὰ μὴ τοῦλάχιστον ἅπαντες οἱ ἐκλογεῖς, καίτοι τοῦ πλείστου μέρους αὐτῶν πιεζομένου καὶ δολιευομένου, ἐνασκοῦσι τὸ ἐκλογικὸν των δικαίωμα ὑπὸ τὸ σύστημα τῶν πλειοψηφίῶν; Ἀρκεῖ τοῦλάχιστον, μ' ὅλην τὴν ἐξασκουμένην πίστιν καὶ τὸν δόλον, νὰ ψηφίζωσι πάντες, ἵνα ἡ ἐντεθεν σχηματιζομένη ἀντιπροσωπεία ἢ ἀπόρροια τῆς καθαρᾶς πλειοψηφίας τοῦ

ἔθνους. Δυστυχῶς ὅμως τὸ σύστημα τῶν πλειοψηφῶν, ἐὰν ἐπιφέρῃ καὶ ἄλλὰ ἄτοπα, ἐπιφέρει ἰδίως τὴν ἀποχὴν τῶν ἐκλογέων ἀπὸ τῆς ψηφοφορίας. Οὐδὲν ἄλλο σύστημα ὑποβληθεῖ τοσοῦτον τὴν ἀπαμάρτυσιν τῶν ἐκλογέων ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς ἐκλογῆς, τὴν ἀπονάρκωσιν καὶ ἀδιαφορίαν τῶν πολιτῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν νοσημονεστέρων καὶ μᾶλλον ἀνεπτυγμένων, ἀπὸ τῆς ἐνασχέσεως τῶν πολιτικῶν δικαιοματίων, ὅσα τὸ ἰσχύον. Ὅταν ᾔνε γνωστὸν ὅτι ἡ πλειονότης ὑπερισχύει, ὅταν ᾔνε γνωστὸν ὅτι ὡς ἐκ ταύτης πλεῖσται νοήμονες, ἠθικαὶ καὶ εὐπαιδευτοὶ μειοψηφίαι ἀπέχουσι ἀπὸ τῆς ἐκλογικῆς παλαίστρας, τίς νοήμων καὶ ἀληθῶς ἀνεξάρτητος ἐκλογεὺς θέλει ἔχει ποτὲ τὸ θάρρος νὰ ρίψῃ τὴν ψήφον του ὑπὲρ τοῦ ἀρεστοῦ αὐτοῦ, ὅταν τοιοῦτον δὲν εὕρισκῃ ἐν τῷ ἐκλογικῷ σταθμῷ, ἢ καὶ εὕρισκων αὐτὸν ἐνίοτε, γνωρίζῃ ἐκ προοιμίων ὅτι ἡ ψήφος του δὲν θέλει τὸν ὠφελήσει; ¹ Διὰ τὴν ἐπιτύχην ὁ ἐκλογεὺς ἐν τῇ ψήφῳ του, ἀνάγκη νὰ συνενωθῇ μετὰ τῶν πλειόνων, ἀνάγκη νὰ ψηφοφορήσῃ τὸν παρέχοντα πλείονας πιθανότητος ἐπιτυχίας. Τοῦτο μὴ δυνάμενος ἕνεκα τῶν φρονημάτων αὐτοῦ νὰ πράξῃ, ὀφείλει νὰ πράξῃ τὸ φρονιμώτερον, ν' ἀπόσχῃ τῶν ἐκλογῶν. Πόσοι δὲ εἶνε οἱ οὕτω ἀπέχοντες ἐν ἐκάστη ἐκλογῇ; Ἀτυχῶς δὲ εἶνε ὀλίγοι. Ἀπαρτίζουσι δὲ αὐτοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν μᾶλλον ἀνεπτυγμένην τάξιν τῶν πολιτῶν, ἥτοι τὴν τάξιν ἐκείνην, ἐπὶ τῆς ὁποίας πρέπει νὰ ἐδραριοῦται τὸ παλίτευμα τὸ ἀληθῶς ἐλεύθερον. Σύστημα λοιπὸν τοιοῦτον, καθιεροῦν τὴν βίαν, τὸν ὄλον, τοὺς συνδυασμοὺς, τὴν ἀποχὴν τῶν ἐκλογέων, εἶνε δυνατόν ποτε ν' ἀνταποκρίνηται πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὴν φύσιν τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ συστήματος; Πρὸς τί ἐφευρέθη τὸ ἀντιπροσωπικὸν σύστημα; Τίνα σκοπὸν ἐπιδιώκει; Ἐφευρέθη πρωτίστως ἵνα αὐτὸ ἑαυτὸ τὸ ἔθνος κυβερνᾷ διὰ τῆς ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων του. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον δύναται νὰ ἐπιτυγχάνηται, ἐὰν μερὶς τις μόνον τοῦ λαοῦ ἔχῃ τὸ κράτος ἐν ταῖς ἐκλογαῖς; Ἐὰν ἔπρεπε μερὶς τις μόνον τοῦ ἔθνους νὰ ὑπερισχύῃ, αὕτη οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ ᾔνε ὁ ἀριθμὸς μόνον. Ἀληθῶς δὲ ὑπὸ τὸ ἐκλογικὸν σύστημα τῶν πλειοψηφῶν, μερὶς τις μόνον τοῦ ἔθνους καὶ αὕτη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ ἀριθμὸς, ἀναδεικνύει τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἐξέρχεται ἡ κυβέρνησις τῆς χώρας. Ἡ μερὶς δὲ αὕτη μὴ νομίζωμεν ὅτι εἶνε πάντοτε ἡ πλειοψηφία τοῦ ἔθνους. Ἡ μερὶς αὕτη εἶνε πλειστάκις ἡ μειοψηφία μόνον αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀρκεῖ νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν οὐχὶ τοὺς πιεζομένους διὰ τῆς βίας καὶ τῶν ἄλλων ἀνηθίκων μέσων ἐκλογαῖς, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἀπέχοντας ἀπὸ τῶν ἐκλογῶν καὶ τοὺς ἠττωμένους ἐν ταῖς ἐκλογαῖς. Καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι ἀποτελοῦσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὴν πλειοψηφίαν τοῦ ἔθνους, ἐνῷ ἡ μερὶς ἡ ἐκλέγουσα τοὺς εἰσερχομένους εἰς τὸ Κοινοβούλιον δῆθεν ἀντιπροσώπους αὐτοῦ δὲν εἶνε ἡ ἢ ἀληθὴς μειοψηφία αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν ὅμως ὑποθέσωμεν ὅτι ἐν τῷ Κοινο-

¹ Πρὸς καὶ F. Beaussire. Les abstentions electorales ἐν Revue des deux Mondes 1ης Φεβρουαρίου 1872, σελ. 662.

Βουλῇ ἐδράζει ἡ πλειοψηφία τοῦ ἔθνους, ἡ κυβέρνησις ὁμῶς εἶνε πάντως ἀπόρροια τῆς μειοψηφίας αὐτοῦ. Διότι ἡ κυβέρνησις δὲν ὑποδεικνύεται ὑφ' ἑαυτοῦ τοῦ Κοινοβουλίου, τὸ ὅποιον ὑπεθέσκειν ὅτι εἶνε ἡ πλειοψηφία τοῦ ἔθνους, ἀλλ' ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας μόνον τοῦ Κοινοβουλίου. Ἀπ' ἐναντίας ἡ μειοψηφία τοῦ Κοινοβουλίου δὲν εἶνε καὶ ἡ πλειοψηφία τοῦ ἔθνους. Ἀπ' ἐναντίας ἡ μειοψηφία τοῦ Κοινοβουλίου συναριθμουμένη μετὰ τῆς μειοψηφίας τοῦ ἔθνους ἀποτελεῖ πιθανώτερον τὴν πλειοψηφίαν αὐτοῦ¹. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται, διατί κυβερνήσεις, καίτοι ὑποστηριζόμεναι ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας, πολλάκις δὲ καὶ ὑπὸ τῆς παρψηφίας τοῦ Κοινοβουλίου εἶνε οὐχ ἥττον ἀντιδημοτικώταται καὶ δυσμενεῖς εἰς τὸ ἔθνος, ἀποτελεσμα, διατρεχάσαν πολλάκις τὴν μονιμότητα τῆς πολιτικῆς τάξεως ἐθνῶν τινῶν, ἐν οἷς καὶ τοῦ ἡμετέρου, προερχόμενον ὁμῶς κατὰ μέγα μέρος ἐκ τοῦ ἐλαττωματικοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος, τὸ ὅποιον κατὰ τὸ φαινόμενον δίδει τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν πλειοψηφίαν τοῦ ἔθνους, ἐνῶ κατὰ τὸ πλεῖστον πράγματι ἔχει αὐτὴν ἡ κατὰ τὸ φαινόμενον μειοψηφία αὐτοῦ.

Τοιαῦτα τὰ λυπηρὰ ἀποτελέσματα ἃ ἐπιφέρει ἡ ἐσφαλμένη ἀρχὴ τῆς ἀπολύτου ἰσχύος τῶν πλειοψηφίων, ἀποτελέσματα νοθεύοντα, ὡς εἶδομεν, κατ' οὐσίαν καὶ παρεκτρέποντα τοῦ ἀληθοῦς τοῦ σκοποῦ τὸ ἀντιπροσωπικὸν πολιτεύμα. Κατὰ τῆς ἀρχῆς ὁμῶς ταύτης ἠγέρθησαν πρὸ πολλοῦ αἱ πεφωτισμένοι καὶ ἐμβριθεῖς φωναὶ περιφανῶν δημοσιολόγων καὶ σήμερον δύναμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ ἐπιστήμη τὴν κατεδίκασε πλέον. Ἡ ἐπιστήμη δὲν ἀνέχεται εἰς τὸ ἐξῆς νὰ περιφρονῶνται αἱ μειοψηφίαι, νὰ μένωσιν ἄνευ ἀντιπροσωπείας καὶ ἀρχαὶ καὶ αἱ ιδέαι μιᾶς μεγάλης πάντοτε μερίδος τοῦ ἔθνους. Θέλει μὲν ἡ πλειοψηφία νὰ ἔχῃ πάντοτε τὸ μεῖζον μέρος, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ δικαιοσύνη, ἐν τῇ ἀντιπροσωπείᾳ τοῦ ἔθνους, θέλει ὁμῶς καὶ ἡ μειοψηφία νὰ ἔχῃ τὸ ἀνέλογον αὐτῆς ἐν αὐτῇ μέρος, ὡς ἡ αὐτὴ δικαιοσύνη καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ συστήματος ἀπαιτεῖ. Ἐὰν μία ιδέα, μία ἀρχὴ ἐπιπολάζῃ παρὰ τινε μερίδι τοῦ ἔθνους, θέλει ἡ ιδέα καὶ ἡ ἀρχὴ αὐτὴ νὰ μὴ μικραίνηται ἐν τῇ ἀφανεΐᾳ, οὐδὲ νὰ ἐπαπειλῇ ἀνατρεπτικοὺς κινδύνους ἐν τῷ σκότει, ἀλλὰ νὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς λογικότητος καὶ ὀρθότητος αὐτῆς ἐν αὐτῇ τῇ ἐστίᾳ τοῦ ἔθνους, τῇ ἐθνικῇ ἀντιπροσωπείᾳ, ἐνθα συζητουμένη καὶ βλαπνιζομένη ἐπὶ τέλους ἢ ὑπερισχύει μεταδιδυμένη εἰς πλειοψηφίαν τοῦ ἔθνους ἢ ὑποχωρεῖ διὰ τοῦ λόγου πάντοτε καὶ τῆς συζητήσεως. Εἶνε ἀδιάφορον εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἂν μία ιδέα ᾖ συντηρητικὴ ἢ ἀνατρεπτικὴ τοῦ πολιτικοῦ ἢ θρησκευτικοῦ καθεστώτος. Ἐχει ἡ ιδέα αὕτη ὁπαδοὺς, ὑποστηρίζεται παρὰ τοσούτων, ὅσοι δύνανται νὰ τὴν καθιστοῦν σεβαστὴν, πρέπει πάντως κατ' αὐτὴν ν' ἐκπροσωπῇται¹. Οὕτω καὶ μόνον πάντα τὰ προκύπτοντα ἄτοπα

¹ Ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἤμειλε καὶ ὁ Naville, du reforme électorale Genève 1887. Ἰδὲ καὶ Bluntschli, Politik σελ. 440.

² Οὕτω διότι ὁ κοινωνισμὸς ἔχει ὁληθρίας ἀρχάς, δὲν ἔπεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν. Ἡ δὲ εἰσαγωγή τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας εἰς Γερμα-

ἐκ τοῦ δεσποτισμοῦ τῆς πλειοψηφίας, ἥτις πολλάκις εἶνε ἀπλοῦς ἀριθμὸς, ἀποσοβοῦνται, οὕτω μόνον ικανοποιοῦνται αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ συστήματος καὶ ἐπικινεῖται τοῦτο εἰς τὴν ἀληθῆ θέσιν, ἣν πρέπει νὰ ἔχῃ τῆς ἐκπροσώπησης ἀπασῶν τῶν θελήσεων καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους. Οὐδὲν ἄλλο ἄρκ ἐπεζητήσῃ καὶ ἐπιζητεῖ ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη ἢ τὸ ἀνάλογον τῆς ἐκπροσώπησης. Ἐὰν λοιπὸν ἐν μιᾷ ἐκλογικῇ περιφερείᾳ ἐκ 30 χιλιάδων ἐκλογέων ἀποτελουμένη, ἀναδεικνύσῃ δὲ τρεῖς βουλευτάς, δύο μερίδας, δύο ἰδέαι κρᾶτοῦσιν, ὧν ἡ μία ἔχει ὑπὲρ ἐκυτῆς τὰς 20 χιλιάδας τῶν ἐκλογέων, ἡ δ' ἑτέρα τὰς 10, ἡ ἐπιστήμη ἐπιθυμεῖ ἡ μὲν μία μερίς ἡ ἔχουσα ὑπὲρ ἐκυτῆς τὴν πλειοψηφίαν τῶν ἐκλογέων ν' ἀντιπροσωπευθῇ ὑπὸ δύο βουλευτῶν, ἡ δ' ἑτέρα ἡ μειοψηφοῦσα ὑπὸ ἑνὸς βουλευτοῦ. Οὕτω καθίσταται ἡ ἀπαιτούμενη ἀνκλογικὴ ἰσότης μεταξὺ τῶν δύο μερίδων ἢ τῶν δύο ἰδεῶν. Ἡ πλειοψηφία θέλει ἔχει πάντοτε τὰ $\frac{2}{3}$ ἢ τὰ $\frac{3}{4}$ ὑπὲρ ἐκυτῆς τῶν ἀντιπροσώπων, ἀλλὰ καὶ ἡ μειοψηφία θέλει ἔχει τὸ $\frac{1}{3}$ ἢ τὸ $\frac{1}{4}$ αὐτῶν.

B'

Παραδεκτῆς γενομένης τῆς ἀρχῆς ταύτης, ἴδωμεν τίνα συστήματα ἐκλογῆς δύνανται νὰ πραγματοποιήσωσιν αὐτὴν καὶ νὰ ἐπιτύχωσιν οὕτω τὸ ἀνάλογον τῆς ἀντιπροσωπείας. Πρὸς τοῦτο τὰ ἑξῆς σπουδαιότερα συστήματα ἐπροτάθησαν ὑπὸ διαφόρων δημοσιολόγων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον προσεγγίζοντα πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἀρχῆς ταύτης.

1) τὸ καλούμενον ψηφοφορία ἀτελής (vote incomplet).

Κατὰ τὸ σύστημα τῆς ἀτελοῦς ψηφοφορίας ἕκαστος ἐκλογεὺς δύο μόνον ὀνόματα δύνανται νὰ ἐγγράψῃ ἐν τῷ ψηφοδελτίῳ του, ἥτις ὀλιγώτερα τῶν ἐκλεχθησομένων βουλευτῶν ἐν ἐκάστῃ ἐκλογικῇ περιφερείᾳ. Οὕτω ἐν ἐκλογικῇ περιφερείᾳ ἐκλεγούσῃ τρεῖς βουλευτάς, ἣν καλοῦσιν οἱ Ἕλληες *τριγωνιαία* ὑποστηρίζεται ὅτι διὰ τοῦ συστήματος τούτου τὰ $\frac{2}{3}$ θέλει ἐπιτύχει ἡ πλειοψηφία, $\frac{1}{3}$ δ' ἡ μειοψηφία. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐπροτάθη ὑπὸ τοῦ G. L. Graik καθηγητοῦ τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Λυκείῳ τῆς Βασιλίσσης ἐν Βελφάστ (Queens college de Belfast) ἐδημοσιεύθη δὲ ὑπ' αὐτοῦ ἐν ἔτει 1836

νίαν δι' ἧς τὸ κοινωνιστικὸν κόμμα (Socialdemokratie) κατώρθωσεν νὰ εἰσγάγῃ ὁπαδοὺς εἰς τὸν Reichstag δὲν εἶνε διὰ τοῦτο μεμπτέα. Αὐτοὶ ἐκ τῶν Γερμανῶν αἱ ἔχθιστα διακείμενοι πρὸς τὴν μερίδα ταύτην καὶ πρὸς τὴν πρόθεσιν αὐτῆς, δὲν τὴν πολεμοῦσιν ὑπὸ τὴν ἑννοίαν ταύτην. Ὁ Bamberger πραγματευθεὶς ἐσχάτως τὰ τοῦ κοινωνισμοῦ ἐν πραγματείᾳ τῇ ἐπιγραφομένῃ «Deutschland und der Socialismus», καὶ τοι ἀναφέρει τὴν ἐπίδρασιν ἣν ἐξήσκησεν ἡ καθολικὴ ψηφοφορία εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κοινωνικῆς δημοκρατικῆς μερίδος ἐν Γερμανίᾳ δὲν τὴν κατακρίνει ὅπως ἀπολύτως «Diesem (τῇ καθολικῇ ψηφοφορίᾳ), λέγει, bildet man jetzt viele Sunden auf und die meisten davon mit Unrecht. Der Schade, den es im Gefolge hat, liegt nicht darin, dass es allen Schichten der Bevölkerung zum Ausdruck ihrer Gesinnungen verhilft. Im Gegentheil, dies ist Gewinn».

ἐν τῷ *Companion to the newspaper* ¹. Ἐν ἔτει 1854 ἐπροτάθη ὑπὸ τοῦ Ἀόρου Russel εἰς τὸ Κοινοβούλιον, ἀλλ' ἀπερρίφθη. Κατὰ τὴν τελευταίαν ὁμως τοῦ 1867 ἐκλογικὴν μετεκρύβωσιν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐγένετο δεκτὸν διὰ τὰ ἐκλογικὰ σωματεῖα τὰ *τριγωνιαῖα* καλούμενα, ἥτοι τὰ ἐκλέγοντα τρεῖς βουλευτάς. Τὸ σύστημα ὁμως τοῦτο κατακρίνεται ὡς λίαν ἐλλειπὲς καὶ ἐπὶ προϋποθέσεων στηριζόμενον, αἵτινες σπανίως ἐν τῇ πράξει συντρέχουσι. Κατὰ τὸν κ. Vitet ἔνθα ἐπιτύχη τὸ σύστημα τοῦτο, ἀνάγκη νὰ προϋποτεθῇ ὅτι ἡ μειοψηφία εἶνε ἀκριβῶς ἴση πρὸς τὸ $\frac{1}{3}$ τῶν ἐκλογέων, καὶ συμπαγῆς, ὅτι δὲ ἡ πλειοψηφία ἐπίσης εἶνε ἴση μὲ τὰ $\frac{2}{3}$, ἐξ ἴσου καλῶς πειθαρχοῦσα καὶ δὲν παρουσιάζει ἢ δύο ὑποψηφίους. Ἐὰν ἐλλείψῃ μία τῶν προϋποθέσεων τούτων, τὸ σύστημα τοῦτο δὲν δύναται νὰ δώσῃ τ' ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκει. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ προϋποθέσεις αὗται δὲν εἶνε εὐκόλῳ πᾶσαι νὰ συντρέξωσι, θέλει ἀναγκασίως συμβῇ ἢ πικτελῶς νὰ μένουν ἄνευ ἀντιπροσωπείας αἱ μειοψηφαί, καὶ ὅταν ᾖ ἴση πρὸς τὸ $\frac{1}{3}$ τῶν ἐκλογέων, ὅπερ θέλει ἐπέλθῃ ὅταν συμπαγεστέρα καὶ μᾶλλον πειθαρχοῦσα οὔσα ἡ πλειοψηφία δὲν παρουσιάζῃ ἐν ταῖς ἐκλογαῖς δύο ὑποψηφίους ἀλλὰ τρεῖς, ἢ αἱ πλειοψηφαί νὰ μένουν ἄνευ ἀντιπροσωπείας ὅταν δὲν κατορθώσουν νὰ συνεννοηθοῦν καλῶς ἢ ἐπέλθωσι διαιρέσεις μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς, αἵτινες θὰ ἔχωσιν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διασκορπίσιν τῶν ψήφων τῆς πλειοψηφίας πρὸς ὄφελος ἀποκλειστικὸν τῆς συμπαγέστερον διατελούσης μειοψηφίας. Τ' ἀποτελέσματα ταῦτα ἐπιμαρτυρεῖ ὁ κ. Vitet διὰ τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ πρακτικῆς, ἀναφέρων τὰς προτελευταίας ἐκλογάς, καθ' ἃς ἐν μὲν Βιρμινγκάμῃ ἡ φιλελευθέραι μερίς, ἥτις εἶνε αὐτόθι ἀρκούντως ἰσχυρὰ, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ μίαν μόνον ἑδρὰν ἔνεκα τῆς πειθαρχίας τῆς πλειοψηφίας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ μερίδος, τῆς συντηρητικῆς, ἐν δὲ τῷ Λονδίνῳ, ὁ δημοτικώτατος ὁπαδὸς τῶν Οὐτίγων, ὁ βαρὺν Ῥόσχιλδ ἀπέτυχεν, διότι ἡ μερίς του ἐπαναπαυομένη ἐπὶ τῆς δημοτικότητος αὐτοῦ ἐνόμισεν δέον νὰ ἐνεργήσῃ δραστηριώτερον ὑπὲρ τῶν ἐτέρων συνυποψηφίων του. Οὕτω δὲ ἡ μειοψηφία ὑπερίσχυσε ². Ἐννοεῖται δὲ ὅτι καὶ ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦτο, οἱ συνδυασμοί, ἡ πάλη, ἡ διαιρέσις μεταξὺ τῶν πολιτῶν ἐξακολουθοῦσι νὰ ὑφίστανται.

2) Τὸ καλούμενον *ψηφοφορία ἐπισωρευτικὴ* (*vote cumulatif*) ἢ κατὰ τὸν Prevost-Paradol *vote accumulé*. ³

Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ἕκαστος ἐκλογεὺς διαθέτων τρεῖς ψήφους ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὰς τρεῖς ν' ἀπονείμῃ εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ὑποψήφιον, ἥτοι ἀντὶ νὰ ἐγγράψῃ ἐν τῷ ψηφοδέλτιῳ του πολλὰ ὀνόματα ἐγγράφει πολλάκις τὸ αὐτὸ ὄνομα. Οὕτω καὶ αἱ μειοψηφαί, αἱ κατὰ τὸ τρίτον ὑποδεέστεραι

¹ E. de Laveley, *Revue des deux Mondes* τῆς 1ης 1877 «Des formes de gouvernement» σ. 64.

² Vitet, *Revue des deux Mondes* 399^ο ἀνωτέρω.

³ Prevost Paradol, *La France Nouvelle* σελ. 69.

τῶν πλειοψηφίων, δύνανται ν' ἀναδείξωσι ἀντιπρόσωπον. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐπρωτάθην ὑπὸ τοῦ James Garth Marshal¹, ἐγένετο δὲ δεκτὸν ἐν ἔτει 1870, ὡς καὶ ἡ μυστικὴ ψηφοφορία ἐν Ἀγγλίᾳ² ἐν ταῖς ἐκλογαῖς τῶν σχολικῶν συμβουλίων (schools boards) καὶ κατὰ τὸν κ. E. de Lavoley³, ἔδωκεν ἐξαγόμενα ἐκνοποιοῦσαντα ὅλας τὰς μερίδας. Διὰ τὰς ἐκλογὰς ὅμως τοῦ Κοινοβουλίου ἀπεκρούσθη, ὑπερισχύσαντος τοῦ πρώτου συστήματος. Τὸ αὐτὸ σύστημα ἐφηρμόσθη ἀπὸ τοῦ 1856 διὰ διατάγματος τῆς βασιλείσσης τῆς Ἀγγλίας (Royal Warrant) εἰς τινὰς νήσους τοῦ κόλπου τοῦ Honduras, les Pray-Islands, Ἰδρυθείσας τότε εἰς ἀποικίαν ἀνεξάρτητον⁴. Εἰστέχθη δὲ ὁμοίως εἰς Πεντυλ-βανίαν καὶ Ἰλλινόϊαν πολιτείας τῆς Ἀμερικανικῆς ὁμοσπονδίας καὶ εἰς τὴν χώραν τοῦ Εὐέλπιδος Ἀκρωτηρίου. Πλειότερα κατωτέρω θέλομεν διαλλάξει περὶ τοῦ συστήματος τούτου.

3) Τὸ καλούμενον σύστημα τοῦ ἐκλογικοῦ ποσοστοῦ (quotient électoral).

Τὸ σύστημα τοῦτο τὸ μᾶλλον ὑποστηριζόμενον καὶ τὸ πλείοτερον παρουσιάζον πάντοι τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἀναλόγου ἀντιπροσωπείας εἶνε τὸ τοῦ Δανὸς Andrā καὶ τοῦ Ἀγγλου Hare δημοσιευθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἐν ἔτει 1859.⁵ Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ὁ ἐκλογεὺς ἐγγράφει, εἰς ἑκάστην ὁνόματα ὑποψηφίων θέλει ἐν τῷ ψηφοδελτίῳ του, κατὰ τάξιν ὅπως προτιμήσεως, ἥτοι τοῦ πρώτου προτιμωμένου τοῦ δευτέρου, τοῦ δευτέρου προτιμωμένου τοῦ τρίτου καὶ οὕτω καθεξῆς. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ψηφοφορίας, διαίρεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ψηφοφορησάντων διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πληρωτέων ἐδρῶν ἐν τῇ βουλῇ. Ἄμα δὲ ὁ ὑποψήφιος ὁ ἐγγεγραμμένος ἐν τῇ κορυφῇ ἐκάστου ψηφοδελτίου, λάβῃ τὸ ἐκ τῆς διαίρεσεως ταύτης προκύψον νόμιμον πασοστὸν τῶν ψηφοδελτίων, ἀνακηρύσσεται βουλευτής. Ὅθεν ἔχον 25 χιλιάδας ψῆφοι ἦνε τὸ ποσοστὸν τὸ ἀπαιτούμενον ἵνα ἀναδείξωσι τινὰ βουλευτὴν, ἀρκεῖ ἐν 25 χιλιάσι ψηφοδελτίων, νὰ προηγηται τὸ ὄνομα του τῶν ἐπομένων ὑποψηφίων. Ἀφοῦ ἐξαντληθῇ δι' αὐ-

¹ Stuart Mill Le govern. représ. p. 159.

² Τὰ συμβούλια ταῦτα διοικοῦσι τὰ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀπολαμβάνοντα εὐρυτάτην ἐξουσίαν ὡς ἔχοντα τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλωσι καὶ φόρους (rates) διὰ τὰς δαπάνας αὐτῆς, νὰ διορίζωσι καὶ παύωσι τοὺς διδασκάλους κλπ. Συνέστηθον δὲ διὰ νόμου τοῦ 1870 ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ἀρχῶν τῆς αὐτοδιοικήσεως (self-government) πρὸς ἐμφύχωσιν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἣτις ἦν λίαν παρημελημένη μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁφείλεται δὲ ἡ ἐκπαιδευτικὴ αὕτη μεταρρύθμισις (education act) εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ 1859 ἰδρυθέντα ἐν Βερμινγκάμῃ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ σύλλογον τὸν καλούμενον National education league. Καὶ ἐν γένει πάντα τὰ σπουδαῖα ζητήματα ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τῶν συλλόγων λύονται.

³ Revue des d. m. 1 96ρίου 1871.

⁴ E. de Lavoley αὐτόθι.

⁵ Hare «A Treatise on the election of Representation, London». Ὁ Δανὸς Andrā ὑπουργὸς ὢν τῷ 1855 εἰσέγαγε δι' ἐκλογικοῦ νόμου τὸ σύστημά του εἰς Δανίαν τὸ ὅποτον κατὰ τὸ πλείστον ὁμοιάζει τῷ συστήματι τοῦ Hare, μὴ διαφέρον αὐτοῦ ἢ κατὰ τινὰς δευτερευούσας διατάξεις καθιστώσας αὐτὸ πρακτικώτερον. Εἶνε δὲ περιέργον ὅτι ὁ Hare δὲν εἶχε γνῶσιν τοῦ συστήματος τοῦ Andrā ὅτε ἐδημοσίευσεν τὸ σύστημά του.

τὸν ὁ ἀριθμὸς αὐτός, ἔρχεται ἡ σειρά τοῦ ἀμέσως ἐπομένου ἐν τοῖς ψηφοδελτίοις, μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ πρώτου ὑποψηφίου. Καὶ ἐὰν αὗτος ἔχη ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ αὐτὸ ποσοστὸν τῶν ψήφων ἀνακηρύσσεται καὶ αὗτος βουλευτής. Ἐὰν ὁ πρῶτος ἢ ὁ δεύτερος, ἐξαντλουμένων τῶν ψηφοδελτίων τοῦ πρώτου κλπ. ὑποψηφίως, λάβῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ πλεον τῶν 25 χιλιάδων ψηφοδελτίων, τὰ πλεον ταῦτα λογίζονται ὡς μηδέν, ἤτοι διαγράφονται καὶ δὲν λαμβάνονται προσῶς ὑπ' ὄψιν, λαμβάνει δὲ τὴν θέσιν αὐτοῦ ὁ ἀμέσως ἐπόμενος ἐν τοῖς ψηφοδελτίοις ἐγγεγραμμένος διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὑπολοίπου ἐφαρμόζονται τ' αὐτά.

Ἐνδέχεται ὁμως πολλάκις νὰ μὴν ὑπάρξῃ ἡ ἀπαιτούμενη ἀναλογία μετὰ τῶν ψηφοφόρων καὶ τῶν πληρωτέων ἐδρῶν ἐν τῇ Βουλῇ. Ἐνδέχεται δηλαδή ἐνεκα διχογνωμίας μιᾶς μερίδος ἢ ἐνεκα κακῆς συνεννοήσεως ἢ ἐνεκα μηχανορραφίας τῆς ἀντιθέτου μερίδος νὰ μὴ ἐψήφισαν οἱ ἀπαιτούμενοι ὑπὲρ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὑποψηφίου ἐκλογεῖς. Διεσκορπίσθησαν δὲ οὕτω 100 χιλιάδες ψήφων. Στερεῖται δὲ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀντιπροσωπεΐα τοῦ ἔθνους τεσσάρων ἐδρῶν, ὑποτιθεμένου πάντοτε ὅτι 25 χιλιάδες ψῆφοι ἀπαιτοῦνται πρὸς ἀνακήρυξιν ἑνὸς βουλευτοῦ. Πῶς αἱ ἔδραι αὗται μέλλουσι νὰ πληρωθῶσι καὶ πῶς αἱ 100 χιλιάδες αὗται ψῆφοι μέλλουσι ν' ἀντιπροσωπευθῶσιν; Ἡ δυσχέρεια αὕτη λύεται διὰ τοῦ ἑξῆς τρόπου. Ἀπαντὰ τὰ ἐσκορπισμένα ταῦτα ψηφοδέλτια πέμπονται ἐν φακέλλῳ ἐσφραγισμένῳ εἰς κεντρικὴν τινὰ ἐπιτροπὴν, ἐδρεύουσαν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ κράτους καὶ ἔχουσιν ὡς ἔργον νὰ συγκεντροῦ ἐν ἑαυτῇ ὅλας τὰς ψήφους, αἵτινες εἰς τοὺς διαφόρους ἐκλογικοὺς συλλόγους εὐρέθησαν ἀνεπαρκεῖς εἰς τὸ νὰ δώσωσι τὸ ἀπαιτούμενον ποσοστὸν εἰς τινὰ ὑποψηφίον. Ἐνταῦθα δὲ γίνεται νέα διαλογὴ τῶν ψήφων. Ὁ λαβὼν αὖθις τὸ ἀπαιτούμενον ποσοστὸν τῶν ψήφων ἀνακηρύσσεται βουλευτής, καίτοι προερχομένου τοῦ ποσοστοῦ τούτου ἐκ διαφόρων ἐκλογικῶν συλλόγων. Εἰς ἐκεῖνον δὲ τὸν ἐκλογικὸν σύλλογον κατατάσσεται, ἀφ' οὗ ἔλαβε τὸν μείζονα ἀριθμὸν τῶν ψήφων. Ἐὰν ὁμως καὶ μετὰ τὴν γενομένην τέτυκτον διαλογὴν δὲν πληρωθῶσιν ἔδραι τινές, διότι δὲν συνεκεντρώθησαν εἰς τοὺς ὑποψηφίους αὐτῶν αἱ ἀπαιτούμεναι ψῆφοι, τότε ἀνακηρύσσονται βουλευταὶ οἱ σχετικῶς λαβόντες τὰς πλείονας ψήφους, τιθεμένου καὶ ἐνταῦθα ἑνὸς ἐλαχίστου ὅρου ψήφων. Αὗται εἶνε αἱ κυριώτεραι βάσεις τοῦ συστήματος τούτου. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο λαμβάνει πολλὰς ἐγγυήσεις καὶ ἄλλα προσήκοντα μέτρα ὑπὲρ τῆς ἀκριβοῦς ἐφαρμογῆς τῶν ὅρων αὐτοῦ, ἃ ὁμως παραλείπομεν μὴ προτιθέμενοι ἐνταῦθα ἢ τὸν σκελετὸν μόνον αὐτοῦ νὰ κἀμωμεν γνωστόν.¹

Τοιοῦτον εἶνε τὸ σύστημα τοῦ ἐκλογικοῦ ποσοστοῦ, ὅπερ ἱκανοποιεῖ πά-

1 Ὅδε καὶ Stuart Mill. du gouv. représ. — Ἐκτὸς τῶν συστημάτων τούτων ἐπροτάθησαν καὶ ἄλλα τινὰ δευτερεύοντα ὅπως αἰτίαν ἔχοντα, ὡς τὸ τῆς ἐνότητος τοῦ σώματος (unité de collège) ὑπὸ τοῦ Girardin, ἕτερον ὑπὸ τοῦ Hérault καὶ ἄλλα ὑπὸ ἄλλων ἃ βλέπε ἐν Vitet ἐν τῇ βιβλίῳ μελέτῃ του καὶ ἐν Bluntschli (Politik), ὧν τὴν ἐξέτασιν παραλείπομεν ἐνταῦθα.

σας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἀναλογικῆς ἐκπροσωπήσεως καὶ αἶρει τ' ἄτοπα, τὰ ὅποια ὁ δεσποτισμὸς τῆς πλειοψηφίας γεννᾷ, ἄτοπα τὰ ὅποια ἀλλοιοῦν σπουδαίως τὴν οὐσίαν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ συστήματος, τὰ ὅποια ὁμῶς οὐδὲν σύστημα ἠδυνάθη ἔτι ἐπιτυχῶς, ὥς τοῦτο νὰ θεραπεύσῃ.

Ὅντως διὰ τοῦ συστήματος τούτου καταρθοῦται πράγματι ἡ ἀναλογικὴ ἐκπροσώπησις, εἰσαρχομένων ἀπάντων τῶν ὁπαδῶν σπουδαίων μειοψηφιῶν εἰς τὸ Κοινοβούλιον, χωρὶς νὰ βλάπτωνται ἐκ τούτου αἱ πλειοψηφίαι. Εἰς πᾶσαν μερίδα, εἰς πᾶσαν ἰδέαν καθίσταται ἀνοικτὸν τὸ κοινοβουλευτικὸν στάδιον, ἀρκεῖ μόνον νὰ διαθέτῃ τὸ ποσοστὸν, τὸ ὅποιον θέλει ὀρίζει ὁ νόμος. Ἢ κατὰ τὸ φαινόμενον πλειοψηφία δὲν θὰ ἔχῃ μόνη τὸ κράτος ἐν τῇ ἀντιπροσωπεύῃ τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ πλειοψηφία τε καὶ μειοψηφία, ἐκτέρῃ ἀναλόγως τῆς δυνάμεως αὐτῆς. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι καὶ πλειοψηφίαι καὶ μειοψηφίαι ἀνάγκη νὰ ἴδῃ συντεταγμέναι καὶ πειθαρχοῦσαι, ἵνα ἐπέλθῃ ἡ πραγματικὴ ἀναλογία μετὰ τῶν ἐν τῇ ἀντιπροσωπεύῃ τοῦ ἔθνους. Ἐπιτυγχανομένης οὕτω τῆς ἀναλογικῆς ἀντιπροσωπεύσεως, οὐδεὶς ἐκλογεὺς, οὐδεμία ψῆφος θέλει ὑπερτερεῖ ἑτέρου. Πάντες οἱ ἐκλογεῖς, πᾶσαι αἱ ψῆφοι θέλουσιν εἶναι ἴσκι καὶ θέλουσιν ἐπίσης ἐπηρεάζει τὸ ἀποτέλεσμα ἐκάστης ἐκλογῆς. Τὸ τοιοῦτον δὲν εἶνε μικρὸν ἐπιτύχημα, διότι καταργεῖ ἢ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐλαττοῖ τὰς ἐκλογικὰς ἀποχάς, πράγμα, τὸ ὅποιον σήμερον εἶνε ὁ γενικὸς κανὼν ἐκάστης ἐκλογῆς. Δὲν θεωροῦμεν δὲ ἰσχυρὸν τὸν ἰσχυρισμὸν τινῶν, ὅτι αἱ ἀποχαὶ θέλουσιν ἐξακολουθεῖ καὶ τότε, ὡς προσερχόμεναι ἐκ τῆς μικροτέρας συνκισθήσεως τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ ἐνόνωνται αἱ μερίδες, ἐκάστης ἐλπίζούσης νὰ ἐπιτύχῃ ἕνα ἀντιπρόσωπον καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀπομονώσεως τῶν ἐκλογέων, ἥτις γεννᾷται ἐκ τῆς δυσπιστίας αὐτῶν πρὸς πᾶσαν μερίδα¹. Ἐάν ἄλλο τι σύστημα γεννᾷ τὴν ἀπομόνωσιν καὶ τῶν ἐλαχίστων μειοψηφιῶν καὶ τῶν ἐκλογέων, τοῦτο εἶνε τὸ σύστημα ὅπερ καταδικάζομεν, οὐχὶ δὲ τὸ σύστημα, ὅπερ ἐνθαρρύνει τὰς μειοψηφίας καὶ τοὺς ἀνεξάρτητους ἐκλογεῖς. Ἡ δυσπιστία καὶ ἡ ψυχρότης γεννῶνται, διότι ὁ ἀνεξάρτητος ἐκλογεὺς ἀποτυγχάνει πάντοτε, δίδων τὴν ψῆφόν του εἰς ἄνδρα μὴ ἀνέκοντα εἰς κόμμα ἢ ὅπωςδήποτε ἐν μειοψηφίᾳ δικτελοῦντα. Ἀλλ' ὅταν ἀσφαλιζέται ὅπωςδήποτε ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ, τίς λόγος ὑπάρχει πλέον εἰς τὸ νὰ δυσπιστῇ ὁ ἐκλογεὺς καὶ ἀδικφορῇ νὰ ἐνακτήσῃ ἱερὸν τοῦ καθήκοντος; Ἀλλ' ὅμως λοιπὸν εἰναι θεραπεύη οὐσιώδη ἀτέλειαν τοῦ ἰσχύοντος νῦν ἐκλογικοῦ συστήματος θεραπεύει τὴν ἀτέλειαν τῶν ἐκλογικῶν ἀποχῶν. Ἐπὶ πλέον ὁμῶς ἡ ἐπιτυγχανομένη ἰσότης τῶν ψήφων ἀνυψοῖ τὸ φρόνημα τοῦ ἐκλογέως καὶ τὸν καθιστᾷ προσεκτικώτερον περὶ τὴν χρῆσιν τῆς ψήφου του. Ὁ ἐκλογεὺς μετὰ μείζονος σκέψεως καὶ μετὰ μείζονος ἐλευθερίας συνειδήσεως θέλει τότε ῥίπτει εἰς τὴν κάλπην ἑνὸς ὑποψηφίου ψῆφον, ἥτις θὰ ἔχῃ ἀναμφισβόλως μεγίστας συνεπειάς διὰ τὴν τύχην τοῦ ἔθνους. Ἐκ τούτου τὰ πολιτικὰ δικαιώματα θέ-

¹ Beaussirre, Revue des deux Mondes ἐν' ἄνωτ. σελ. 673.

λουσι καταστῇ μᾶλλον σεβαστὰ παρὰ τῷ Ααῶ καὶ ἡ πολιτικὴ ἀνατροφή καὶ ἀνάπτυξις τοῦ ἔθνους θέλουσι τύχει σπουδαίου μέσου διευκολύνσεως καὶ προάου.

Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ συστήματος τούτου καταπνίγονται ἐπίσης αἱ τοπικαὶ ἀντιζηλίαι, καταστρέφονται οἱ συνδυασμοὶ τῶν ὑποψηφίων, ἐξασθενοῦνται τὰ μέσα τῶν κυβερνήσεων περὶ τὸ ὑποστηρίξειν ὑποψηφίους ἐκυτῶν βουλευτὰς καὶ ὁ ἐκλογεὺς καθίσταται ἀληθῶς ἐλεύθερος περὶ τὴν ἐνῆρκησιν τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων. Βεβαίως δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐκλείψωσιν αἱ περὶ τὴν ἡθικὴν πίεσιν τῶν ἐκλογέων ἐνέργειαι τῶν ὑποψηφίων καὶ τῶν κομμάτων. Ἀλλὰ πᾶσαι αἱ ἐνέργειαι, πᾶσαι αἱ πιέσεις θὰ περιστρέφωνται ἐντὸς τῆς νομίμου σφαίρας τοῦ ἀτομικοῦ περὶ τὸ πείθειν δικαιώματος. Τοιαῦται δ' ἐνέργειαι καὶ πιέσεις οὐδέποτε δύνανται νὰ ἔχωσιν τι τὰ ἐπιλήψιμον. Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶνε ἀληθῶς ἐπιλήψια καὶ καταδεικνύουσι μεγίστην ἀτέλειαν καὶ δυσαρμονίαν τῶν ἐκλογικῶν νομοθεσιῶν πρὸς τὸ ἀντιπροσωπικόν πολίτευμα εἶνε οἱ συνδυασμοὶ καὶ ἡ μέχρι φανατισμοῦ διαμάχη τῶν κομμάτων, ἥτις ἐπιτείνεται ὅταν τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν εὐρίσκηται ἐν τοῖς πράγμασιν. Ἀλλὰ καὶ τοὺς συνδυασμοὺς, ἥτοι τὰ ἐξαμβλώματα τῆς ποταπότητος τῶν χαρακτηρῶν καὶ τῆς ἀδυναμίας τῶν συνδυαζομένων, καὶ τὰς κομματικὰς διαμάχας, οὐδὲν ἄλλο σύστημα τοσοῦτον καταστρέφει, ὅσον τὸ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν καὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐκάστη ἀπονέμει τὸ ἴσον καὶ ἀνάλογον, cuique suum tribuere, ἐν δὲ τῇ ἰσότητι ταύτῃ πάντων τὰ συμφέροντα ἱκανοποιοῦνται διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ, τῶν ἐκθέσεων μέσων καθισταμένων ἕνεκα τούτου ἀνωφελῶν.

Ἡ ἐπιφανεστάτη ὁμῶς συνέπεια τοῦ συστήματος τούτου τῆς κατ' ἀναλογίαν ἐκπροσωπήσεως εἶνε ὅτι ἐπιτυγχανομένης δι' αὐτῆς τῆς ἐκπροσωπήσεως τῶν μειοψηφίων ἐξασφαλίζεται ὡς οὐδέποτε ἡ ἐν τῷ κοινοβουλίῳ καὶ τῇ κυβερνήσει τῆς χώρας ὑπεροχὴ τῶν κρειττόνων. Ὑπὸ τὸ ὑπάρχον σύστημα τῆς ἐπικρατήσεως τῶν πλειοψηφίων, σπανίως μία πολιτικὴ ἱκανότης, ἐρεϊδομένη μόνον ἐπὶ τῆς ἀξίης καὶ τῶν προτερημάτων αὐτῆς, δύναται νὰ ὑπερισχύσῃ ἐν τῇ ἐκλογικῇ πηλασίᾳ, ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ἔθνους. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οἱ τοπικὴν ἔχοντες ἐπιρροήν, οἱ διὰ χρημάτων ἐξωνοῦμενοι τὰς ψήφους τῶν ἐκλογέων καὶ διαφθείροντες αὐτοὺς, ἢ οἱ παρὰ τῆς κυβερνήσεως ὑποστηριζόμενοι δύνανται νὰ ὑπερισχύσωσιν ἐν τῷ ἐκλογικῷ σταδίῳ ὑπὸ τὸ ἐν ἰσχύϊ σύστημα. Ὑπὸ τὸ σύστημα ὁμῶς τῆς κατ' ἀναλογίαν ἀντιπροσωπεύσεως εὐρυνομένου σπουδαίως τοῦ ἐκλογικοῦ σταδίου καὶ παρεχομένων τοσοῦτων ἐγγύων σεβασμοῦ εἰς τὰς μειοψηφούσας μερίδας, οὐδεμίαν πολιτικὴν ἱκανότης, οὐδεμίαν πολιτικὴν ἢ κοινωνικὴν ἰδέαν θὰ διατρέχῃ τὸν κίνδυνον ἐν τῷ κοινοβουλευτικῷ σκότει καὶ τῇ ἀρχνείᾳ νὰ διάγῃ. Ἀρκεῖ καὶ μικρὰν μερίδα καὶ ὀλίγους ὑπαδούς ν' ἀσρκλήσῃ ἐαυτῇ καὶ ἡ ἀντιπροσωπεύς τῆς ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ θέλει εἶναι βεβαία. Κατὰ τὸ σύστημα μάλιστα τοῦ

Παρε, τὸ ὁποῖον ἰδίως ἐξασφαλίζει τὴν ἀναλογικὴν ἐκπροσώπησιν, καὶ καθ' ὃ ὁ ἐκλογεὺς ἔχει τὸ δικαίωμα οὐ μόνον εἰς τοὺς ὑποψηφίους τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ νὰ δώσῃ τὴν ψήφον του, ἀλλ' εἰς πᾶν πρόσωπον, οἷα σδήποτε ἐπαρχίας, ἀπολαμβάνον βεβχίως φήμης ἐθνικῆς, οὗ συμμερίζεται τὰς πολιτικὰς ἀρχάς, οἱ κρεῖττονες ἔχουσι ἀσφαλέστερον στάδιον ἐπιτυχίας ἐν ταῖς ἐκλογαῖς. Καὶ οὐχὶ μόνον διὰ τῆς ἐκπροσωπήσεως τῶν μειοψηφιῶν θὰ ἐξασφαλίζεται ἡ εἴσοδος τῶν κρειττόνων εἰς τὸ κοινοβούλιον. Ὡς παρατηρεῖ ὁ Stuart Mill ¹, ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς ἀναλογικῆς ἐκπροσωπήσεως καὶ αἱ πλειοψηφίαι θέλουσιν ἀναγκάζεσθαι ν' ἀναζητῶσι μέλη μεγαλειτέρας ἀξίας, ἵνα τὰ θέτωσιν εἰς ἀντιμετώπισιν πρὸς τοὺς ὑποψηφίους τῆς μειοψηφίας. Δὲν θὰ ἱκανοποιῶνται τότε αἱ πλειοψηφίαι, διότι θὰ εἶνε ἀπλῶς ἀνώτεροι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν μειοψηφιῶν. Ἐχουσαι ἀνάγκην νὰ ἐπιδύλλωνται εἰς τοὺς ἐκλογεῖς πρωτίστως διὰ προσόντων νοημοσύνης καὶ παιδείας, θ' ἀναγκάζωνται ἢ τοὺς κρεῖττονας καὶ ἱκανοὺς ἀνδρας αὐτῶν νὰ προβάλλωσιν ὑποψηφίους τῶν ἐν ταῖς ἐκλογαῖς ἢ νὰ καταλείπωσι τὸ στάδιον τῆς νίκης εἰς τοὺς φεραντας τὰ προσόντα ταῦτα ἀνδρας τῆς μειοψηφίας. Οὕτω τὸ σύστημα τοῦτο ἐνῶ ἐπιτυγχάνει διὰ τῆς ἐκπροσωπήσεως τῶν μειοψηφιῶν τὴν εἴσοδον κρειττόνων προσώπων εἰς τὸ Κοινοβούλιον, ἐν μέσῳ καὶ τὰς πλειοψηφίας βελτιοῖ, ὑποχρεουμένης, χάριν τῆς ὑπεροχῆς αὐτῶν, νὰ εἰσάγῃ καὶ αὐταὶ εἰς αὐτὸ κρεῖττονα πάντοτε πρόσωπα.

Ἴδου ἐπομένως ὅτι διὰ τῆς ἐκπροσωπήσεως τῶν μειοψηφιῶν κατορθοῦται κατὰ μέγα μέρος ἡ ὑπὸ τῶν κρειττόνων ἐκπροσώπησις καὶ κυβερνήσις τοῦ ἔθνους. Ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ ἀσφαλέστερον τέλος, πρὸς ὃ πρέπει νὰ τείνῃ ἐλεύθερον πολίτευμα, ἐπιδιώκον τὴν μονιμότητα αὐτοῦ καὶ τὴν πρόοδον τῆς χώρας, τοιοῦτον εἶνε μόνον ἡ διὰ πικνὸς μέσου ἐξασφάλισις τῆς ὑπεροχῆς τῶν κρειττόνων. Ἀ' Ἐὰν λαὸς τις ᾖ ἐλεύθερος, λέγει ὁ Κικέρων ἐν τῇ Πολιτείᾳ αὐτοῦ ², θὰ ἐκλέγῃ ἐκείνους, πρὸς οὓς ἐμπιστεύεται καὶ, ἐὰν θέλῃ τὴν σωτηρίαν του, θὰ ἐκλέγῃ τοὺς κρεῖττονας». Ἐν τοῖς δεσποτικοῖς κράτεσι τὸ τοιοῦτον δύναται ἐν μέρει νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον, ἐὰν ὁ δεσπότης ἢ ὁ μονάρχης τύχωσιν ἐξόχου διανοίας καὶ κραταιᾶς θελήσεως. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον σπανίως συμβαίνει, σπανίως ἐν Κράτει τοιούτῳ, ἐν ᾧ κρατεῖ ἡ θέλησις τοῦ ἐνός, ἐπιτυγχάνεται νὰ ὑπερισχύουν αἱ κρεῖττονες καὶ διευθύνηται ἡ Πολιτεία ὑπὸ τῆς νοήμονος καὶ δεξιᾶς αὐτῶν χειρὸς. Ἐν ἐλευθέρῳ ὁμῶς πολίτευματι, οὗ φύσις καὶ προορισμὸς εἶνε οὐ μόνον νὰ μὴ ἀνεγείρωνται κωλύματα πρὸς τὴν κατάληψιν τῶν διαφόρων ἀρχῶν τοῦ Κράτους, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας νὰ ἐξασφαλίζεται εἰς πάντα ἔχοντα τὴν δύναμιν καὶ τὰ προσόντα νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα του ἢ εἰς τὰς ἀρχὰς εἴσοδος, μόνον ἢ τῆς ἀρχῆς ταύτης πραγματοποίησις δέον νὰ ἐπιδιώκηται καὶ κραταιῶται διὰ τῆς κα-

¹ Stuart Mill, du gouvern. représent. σελ. 166.

² Cicero, de Republica. Βιβλ. I. Κεφ. Cap. XXXIV.

θόλου νομοθεσίας. Τὴν ἀρχὴν ταύτην τὴν τόσον σωτηρίαν καὶ πρέπουσαν εἰς ἐλεύθερον πολίτευμα, ἀνέπτυξαν καὶ ἔθεσαν ὡς βάσιν εὐνομούμενης Πολιτείας, πρῶτοι, οἱ δύο τῆς Πολιτικῆς ἐπιστήμης καὶ Φιλοσοφίας πατέρες, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης. Ὁ μὲν Πλάτων ἐπὶ τῆς μετριότητος τὴν πρόοδον τῶν Πολιτευμάτων στηρίζων ἐν τοῖς Νόμοις τοῦ ¹, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐπὶ τῶν μέσων ἐν τοῖς Πολιτικοῖς τοῦ ², ἀμφότεροι τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπεδίωξαν καὶ τὴν αὐτὴν σύστασιν ἔδωκαν πρὸς τοὺς συντάκτας τῶν Πολιτευμάτων νὰ ἐξασφαλίσωσι διὰ νομοθετημάτων ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τούτων στηριζομένων, τὴν ὑπεροχὴν τῶν κρείττωνων ἐν τῇ Πολιτείᾳ. Ταῖς ιδέαις δὲ τῶν δύο τούτων Ἑλλήνων φιλοσόφων ἐπόμενος καὶ ὁ Κικέρων ³, ἰδίᾳ δὲ ταῖς θετικωτέραις τοῦ Ἀριστοτέλους, παρομοίαν ἀρχὴν πολιτειακὴν ἀνέγραψεν ἐν τῇ Πολιτείᾳ αὐτοῦ, ἀρχὴν μικτὴν στηριζομένην ἐφ' ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων, λίαν δὲ παρεμφερῆ πρὸς τὸ Συνταγματικὸν πολίτευμα, ἀρχὴν ὅμως ἐξ ἧς ν' ἀπαρρῆῃ ἡ τῶν κρείττωνων ὑπεροχή. Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀρχὴ αὕτη ᾖ ἡ κρατίστη κατὰ θεωρίαν, ἐὰν ἐκ τῆς ἐπιτεύξεως αὐτῆς ἐξασφαλίζεται ἡ ὑπαρξίς τῶν ἐλευθέρων πολιτευμάτων καὶ βελδίζουσιν τὰ ἔθνη πρὸς τὴν ὑφ' ὅλης τῆς ἐπόψεως πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμὸν, ὁμολογητέον ὅτι ἐν τῇ ἐφαρμογῇ εἶνε λίαν δυσχερές νὰ πραγματοποιηθῇ. Διὰ τοῦτο, ἐὰν ἐξακρέσωμεν τὰς ἀρχαίας Δημοκρατικὰς Πολιτείας, ἐν αἷς ὑπῆρχε ἀκώλυτον τὸ στάδιον τῆς ἀναδείξεως τῶν κρείττωνων, διότι ἐν ταύταις πᾶς πολίτης ἐλθὼν εἰς νόμιμον ἡλικίαν ἠδύνατο νὰ παρουσιάζηται ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ λαοῦ καὶ νὰ λαμβάνῃ μέρος ἐν ταῖς συζητήσεσιν αὐτοῦ, ἐκ τῶν νεωτέρων ὅμως ἔθνων οὐδὲν σχεδὸν δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι ἐπέτυχε, ἂν οὐχὶ νὰ κυβερνᾶται, διότι οὐδὲ αἱ ἀρχαῖαι δημοκρατίαι ἐκυβερνῶντο πάντοτε ὑπὸ τῶν κρείττωνων, ἀλλὰ νὰ ἐξασφαλίζῃ ὅπωςδῆποτε τὴν εἴσοδον τῶν κρείττωνων εἰς τὰς διαφόρους ἀρχὰς τοῦ κράτους. Ὅπωςδῆποτε ἡ ἐνασχόλησις τῆς Πολιτικῆς Ἐπιστήμης δὲν ἀπέβη ἀτυχὴς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καὶ δύναται τις μετὰ θάρρους νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ἀνεῦρε τέλος εὐτυχεῖς τινὰς συνδυασμοὺς, ἐξασφαλίζοντας ἀρκούντως τὴν ἐπίτευξιν τῆς ἀρχῆς ταύτης. Εἰς δὲ τῶν συνδυασμῶν τούτων, ἢ μάλλον ὁ κράτιστος, εἶνε τὸ σύστημα τῆς κατ' ἀναλογίαν ἐκπροσωπήσεως, δι' ἧς οὐ μόνον αἱ πλειοψηφίαι, ἀλλὰ καὶ αἱ μειοψηφίαι ἔχουσιν τὴν εἴσοδόν των εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν. Τοῦ συστήματος τούτου ἐφαρμοζομένου καὶ ἀσφαλέστερον ἐφαρμόζεται διὰ τοῦ εὐφυοῦς συνδυασμοῦ τοῦ Hare, τὸ πολιτικὸν μέλλον τῶν κρείττωνων, ἐὰν δὲν θέλει εἶναι ἐντελῶς ἀσφαλές, δὲν θέλει ὅμως ποτὲ ἀπαντᾷ τὰ κωλύματα, τὰ ὅποια ἀνεγείρει τὸ ἰσχυρὸν ἐκλογικὸν σύστημα τοῦ κράτους τῶν πλειοψηφίων.

Ἐπὶ τέλει προσθέτομεν ὅτι τὸ σύστημα τοῦ Hare εἰσῆχθη ἤδη ἐν Δανίᾳ ἀπὸ

¹ Πλάτων ἐν Νόμοις Βιβλ. Γ'.

² Ἀριστ. Πολιτικὰ Βιβλ. IV. Κεφ. IX.

³ Cicero de Republica 1 ἐν τέλει Βιβλ. B, 3, Κεφ. XXI κλπ.

τοῦ 1855 καὶ θριαμβεύει, ὡς λέγει ὁ κ. Vitet, τῶν φόβων καὶ τῶν προλήψεων. Εἰσήχθη ἐπίσης καὶ ἐν Σύδνεϊ τῆς Αὐστραλίας. Πανταχοῦ δὲ τῆς Εὐρώπης ἐν Ἑλβετίᾳ, Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ συνεστάθησαν ἐταιρίαι, ἐργαζόμεναι ὑπὲρ τῆς παντὶ σθένει ἐπικρατήσεως τοῦ συστήματος τούτου. Ἐν Ἀμερικῇ δὲ τὸ σύστημα τοῦτο κατώρθωσε νὰ συζητηθῇ ἐν τῇ Constituyente τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ τῇ Γερουσίᾳ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, δὲν ἐγένετο ὁμῶς ἔτι δεκτόν. Θιασῶται δὲ ὑπέρμαχοι τοῦ συστήματος τούτου ἐκηρύχθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ μὲν ὁ Stuart Mill, μετὰ πολλοῦ ζήλου ἐργασθεὶς, ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ εἰς Ἀγγλίαν ¹, μὴ εὐτυχήσας ὁμῶς καὶ νὰ ἴδῃ αὐτὸ ἐπιψηφίζόμενον ὑπὸ τοῦ κοινοβουλίου αὐτῆς, ἐν Γαλλίᾳ δὲ ὁ κ. Vitet ².

Οὐχ ἦντον οὐ μικραὶ ἀντιρρήσεις ἐγείρονται κατὰ τοῦ συστήματος τούτου, ἰδίως κατὰκρίνεται τοῦτο ὡς περίπλοκον καὶ δυσεφάρμοστον. Ὁ Bageot μάλιστα δὲν διστάζει νὰ εἴπῃ ὅτι εὕρισκε ἐν αὐτῷ καὶ τι ῥωμαντικόν. Δὲν δύναται τις βεβαίως ν' ἀρνηθῇ ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο παρουσιάζει ἐκ πρώτης ὄψεως περίπλοκόν τινα μηχανισμόν. Ἀλλὰ τὸ περίπλοκον τοῦτο συνίσταται μᾶλλον εἰς τὸ ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο εἶνε ὅλως νέον καὶ κατὰ πάντα διάφορον τῶν μέχρι τούδε λειτουργούντων συστημάτων ἐκλογῆς. Ἀλλ' ὁ Bageot προδίδει ν' ἀποδείξῃ καὶ τὰ πρακτικὰ ἀτοπήματα ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ συστήματος τούτου, ἃ προσκρούουσι κατ' αὐτὸν πρὸς δύο ὅρους τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ συστήματος. Πρὸς τοῦτο συγκρίνει τοὺς λεγομένους ἐκουσίους ἐκλογικοὺς συλλόγους (collèges volontaires) πρὸς τοὺς κανονιστικοὺς ἐκλογικοὺς συλλόγους (collèges réglementaires) καὶ ἐξέχων τ' ἄτοπα, ἃ παρουσιάζουσιν οἱ ἐκούσιοι ἐκλογικοὶ σύλλογοι ἀποφάνεται ὑπὲρ τῆς καταδίκης τοῦ συστήματος τοῦ Haro, ὡς καὶ τούτου ἀνήκοντος εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην καὶ παρουσιάζοντος περιπλοκώτερά μάλιστα φαινόμενα τῶν ἐκουσίων ἐκλογικῶν συλλόγων. Ἐκουσίους ἐκλογικοὺς συλλόγους καλεῖ τοὺς ἐκλογικοὺς συλλόγους, οὓς μόνοι οἱ ἐκλογεῖς, οἷους θεωρεῖ ὁ νόμος, ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ σχηματίζωσι. Πᾶς ἐκλογεὺς λοιπόν, ὅπουδὴποτε καὶ ᾧ κατοικῇ, εἰς ὅπουδὴποτε ἐπαρχίαν καὶ ᾧ ἀνήκῃ, δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς ὅποιονδὴποτε ἐκλογικὸν σύλλογον θέλῃ, ὅταν ἰσχύῃ τὸ σύστημα τῶν ἐκουσίων ἐκλογικῶν συλλόγων. Ὑπὸ τὸ ἕτερον σύστημα τῶν κανονιστικῶν ἐκλογικῶν συλλόγων, ὁ ἐκλογεὺς, ὡς τὸν ὀρίζει καὶ αὐθις ὁ νόμος, ὑποχρεοῦται ν' ἀποτελῇ μέρος ὀρισμένου ἐκλογικοῦ συλλόγου. Ποῖον τῶν δύο τούτων συστημάτων εἶνε πρακτικώτερον; Ὁ Bageot θεωρεῖ τοιοῦτον τὸ τῶν κανονιστικῶν ἐκλογικῶν συλλόγων διὰ τὰ ἐξῆς ἄτοπα, τὰ ὅποια παρουσιάζει τὸ ἀντίθετον σύστημα τῶν ἐκουσίων ἐκλογικῶν συλλόγων, κατ' αὐτὸν, καίτοι ὁμολογῶν ὅτι καὶ οὐκ

¹ Vitet ἐνθ' ἀνωτέρω.

² Καὶ ἐν Ἰταλίᾳ συνηγοροῦσι πολλοὶ ὑπὲρ τοῦ συστήματος τούτου ἰδίως ὁ Palma «Potero Elettorale» Milano 1869, Padilletti ἐν τῷ περιοδικῷ «Nuova Antologia» Firenze 76ος 1871 καὶ ἄλλοι· ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ ὁ Bluntschli ἐν τῷ νεωτέρῳ αὐτοῦ συγγράμματι «Die Politik».

ὀλίγα πλεονεκτήματα παρέχει. Ἐν πρώτοις, λέγει, οἱ ἐκλογεῖς θὰ παρκαύ-
 ρωνται ὑπὸ τῶν ὁπαδῶν τῶν κομματικῶν καὶ οἱ ἐκλογικοὶ σύλλογοι θὰ ὀργα-
 νίζονται κατὰ τὴν βούλησιν αὐτῶν, ὥστε ἀνεξάρτητός τις ἐκλογεὺς θὰ ἦνε
 ἀδύνατον νὰ κατορθώσῃ νὰ εὕρῃ 1000 ὁπαδοὺς, ἵνα προβῇ μετ' αὐτῶν εἰς
 τὴν ἐκλογὴν τοῦ κατ' αὐτοὺς ἀρεστοῦ προσώπου, ὅπερ πάντως θ' ἀνήκῃ εἰς
 τὴν μειοψηφίαν. Οὕτω θ' ἀποστέλλωνται εἰς τὸ Κοινοβούλιον ἄνθρωποι ἐμ-
 ποροῦμενοι πολιτικῶν παθῶν, ἢ διὰ νὰ ἐκλεχθῇ καὶ τις ἀνεξάρτητος, ὁφεί-
 λει ν' ἀπαρνηθῇ οἰκισδὴποτε ἀρχὰς ἔχει καὶ νὰ ἐγκολπωθῇ τὸ πρόγραμμα,
 τὸ ὁποῖον θέλει τῷ ὑποβῇ ὁ ἐκλογικὸς σύλλογος, ὅστις ὑπὸ μόνον τὸν ὀ-
 ρον τοῦτον θὰ συναινῇ νὰ ἐκλέγῃ τὸν ἐκλιπαροῦντα τὴν προστασίαν του. Ἐ-
 πειδὴ δὲ τὸ πρόγραμμα θὰ ἦνε κομματικόν, θὰ ἐπέλθῃ τὸ ἀποτέλεσμα νὰ
 σχηματισθῇ Κοινοβούλιον, οὗ τὰ μέλη θὰ συνεδρῶντο διὰ τῶν κομματικῶν
 δεσμῶν ἰσχυρότερον τῶν σήμερον ἐκλεγομένων. Τοιαύτη δ' ἐκλογὴ, ἐξακο-
 λουθεῖ νὰ προσθέτῃ, θὰ καθίστα τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους ὑποδούλους
 εἰς τοὺς ἐκλογικοὺς συλλόγους ἢ μᾶλλον εἰς τὸν εὐφυστάτον καὶ ἰκανώτατον
 τῶν ἐκλογέων, ὅστις θὰ κατορθοῖ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν γνώμην του εἰς τὸν σύλ-
 λογόν ἢ ἐν τοῖς κατωτέροις ἐκλογικοῖς συλλόγοις, εἰς τοὺς κομματικοὺς ῥα-
 διοῦργους (*meneurs de parti*). Οὕτω συμπαρίναι ὅτι τὸ σύστημα τῶν ἐκουσίων
 ἐκλογικῶν συλλόγων, ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἀντιπροσώ-
 πων τοῦ ἔθνους καὶ πρὸς τὸ ματριόφρον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐπικρατῇ
 ἐν τῇ Βουλῇ, ἥτοι πρὸς δύο οὐσιώδεις ὅρους τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ συστήματος
 εἶνε ἀποκρουστέον, τοσούτω μᾶλλον δὲ ὅσῳ τὸ σύστημα τῶν ἐκουσίων ἐκλο-
 γικῶν συλλόγων ἔχει μορφήν περιπλοκωτέραν, ὥς τὸ τοῦ Hare ¹. Οἱ λόγοι
 ὅμως οὗτοι δὲν φαίνονται λίαν ἰσχυροὶ ἵνα κταδικασθῇ σύστημα ἐπιτυχέ-
 στατα λύσαν τὴν δυσχέρειαν τῆς συναρμολογίας τῆς ἐκλογικῆς νομοθεσίας
 μετὰ τῶν ὅρων τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ συστήματος. Δὲν εἶνε τόσον πειστικὸν
 ἐπιχείρημα ὅτι ὁ ἐκλογεὺς δυσκόλως θὰ κατορθοῖ νὰ εὕρῃ καὶ ὁμοφρονοῦντας
 αὐτῷ ἵνα ἀναδείξωσι διακεκριμένον τινὰ, ἀλλὰ μειοψηφοῦντα ἄνδρα βου-
 λευτὴν, ἵνα μὴ πίπτῃ εἰς τὴν παγίδα τῶν κομματικῶν. Δὲν εἶνε ἐν πρώτοις
 ἀνάγκη νὰ εὕρῃ ὁμοφρονοῦντας αὐτῷ. Ἀρκεῖ νὰ γινώσκῃ ὅτι ὁ ἀρεστός αὐτῷ
 δύναται, ὥς ἐκ τῆς κοινῆς φήμης, νὰ ἦνε ἀρεστός καὶ εἰς ἄλλους καὶ τοῦτο
 θέλει πείσει αὐτὸν μετ' ἐλπίδος ἐπιτυχίας νὰ τὸν ψηφίσῃ. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἀ-
 πκιτῇται συνεννόησις μετ' ἄλλων ἐκλογέων εἶνε τὸ τοιοῦτον δύσκολον, καὶ
 ἀδύνατον νὰ εὐρεθῶσι συμφρονοῦντες τοσοῦτοι, ὅσοι δύνανται νὰ ὑποστηρίξωσι
 τινὰ ὡς βουλευτήν. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν τῷ δήμῳ, ἐν τῷ χωρίῳ, ἔνθα ὁ ἐκλο-
 γεὺς οὗτος κατοικεῖ, δὲν εἶνε πολὺ πιθανόν ὅτι θέλει εὕρῃ πολλοὺς ὁμοφρο-
 νοῦντας καὶ ἐν μὴ ὅσους ἀπαιτοῦνται ἵνα ἀναδείξωσι τινὰ βουλευτήν, πάντως
 ὅμως ἰκανοὺς ἵνα ἐνθαρρύνωσι τὴν ὑποψηφιότητά του. Εἶνε δὲ δύσκολον τὸ

¹ Bageot La Constitution Anglaise. Γαλλ. μετάφρασις VI σελ. 220—223 καὶ Stuart Mill 178—184.

ἐλλειπόν ν' ἀναπληρωθῇ δι' ἐκλογέων ἐτέρας ἐπικρίας καὶ νὰ συμπληρωθῇ οὕτω τὸ ποσοστὸν, τὸ ὅποῖον ὁ νόμος θέλει ὀρίζει πρὸς ἐπιτυχίαν τινὸς βουλευτοῦ ; Βεβαίως δὲν ἀρνούμεθα ὅτι καὶ ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦ Hare, αἱ διάφοροι πολιτικαὶ μερίδες θέλουσι ἐξακολουθεῖ τὰς συνήθεις ἐνεργείας των περὶ τὸν προσηλυτισμὸν τῶν ἐκλογέων καὶ θέλουσι κατορθοῖ νὰ προσηλυτίζωσι τοιούτους. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον μὴ περιέχον τι ἐναντίον τῶν ἐκλογικῶν καὶ τῶν τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ πολιτεύματος ἀρχῶν, δὲν δύναται ν' ἀλλοιοῖ τὸν ἐπιδιωκόμενον διὰ τοῦ συστήματος τούτου σκοπὸν. Τὸ σύστημα τοῦτο ἂν καὶ εὖνοῃ καὶ τὰς πολιτικὰς μερίδας, συγχρόνως ὁμῶς προστατεύει καὶ ἐκείνους οἵτινες ὑπὸ τὸ ὑπάρχον σύστημα διεσπαρμένοι ὄντες καὶ ἀσθενεῖς, οὐδεμίαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ἐκλογῶν ἐξασκοῦσι. Ἐὰν ὑπάρχῃ εὖλογος ἀντίρρησης κατὰ τῆς κομματικῆς ἐπενεργείας, ὑπάρχει κατὰ τοῦτο, ὡς παρατηρεῖ καὶ ὁ Mill¹ ὅτι ὁ ἀνεξάρτητος ἐκλογεὺς ἀφοῦ ἐγγράψῃ ὀνόματά τινά ἀντιπροσώπων τῆς προτιμῆσεώς του θέλει ἀναγκασθῇ νὰ πληρώσῃ τὸν κατάλογόν του, ἐν ἐλλείψει ἄλλων προσώπων τῆς ἀρεσκείας του, διὰ τῶν ὑποδεικνυομένων ὑπὸ τῶν πολιτικῶν μερίδων ὑποψηφίων. Ἀλλ' ἡ δυσχέρεια αὕτη ἣτις δὲν ἔχει σχεδὸν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς λειτουργίας τοῦ συστήματος τούτου δύναται νὰ θεραπευθῇ ἐπιτρεπομένου εἰς τὸν ἐκλογέα νὰ ἐγγράψῃ εἰς τὸ ψηφοδέλτιόν του ὅσα μόνον ὀνόματα προτιμᾷ². Περισσότερον δὲ θεωροῦμεν νὰ ἐρμείνωμεν εἰς τὸν ἕτερον ἰσχυρισμὸν ὅτι δύνανται οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους καὶ τὰ κοινοβούλια νὰ καθίστανται ὑπόδουλα τῶν ἐκλογικῶν συλλόγων, διότι τοιοῦτος φόβος πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ πραγματοποιηθῇ ποτέ. Ἴνα πραγματοποιηθῇ ὁ φόβος οὗτος, ἀπαιτοῦνται νὰ ὑπάρχωσι σύλλογοι διοργανωμένοι, τοιοῦτοι δὲ δὲν εἶνε εὐκολόν νὰ ὑπάρξωσιν ἐκεῖ μάλιστα ὅπου ἐλλείπει ἡ ἐνότης τοῦ τόπου, ὡς ὑποθέτει τὸ σύστημα τοῦτο, καὶ πρὸ πάντων παρ' ἡμῖν. Ἀλλὰ καὶ διοργανωμένους συλλόγους ἂν ὑποθέσωμεν, ἐλάχιστον εἶνε πιθανὸν ὅτι θέλει κατορθωθῇ ἢ εἰς αὐτοὺς ὑποδούλωσις τῶν ἀντιπροσώπων καὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐπεκτεινομένης, ὅλου τοῦ Κοινοβουλίου. Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι τὸ σύστημα τοῦ ἐκλογικοῦ ποσοστοῦ δὲν παρουσιάζει τ' ἄτοπα, διὰ τὰ ὅποια κατακρίνεται. Ἐὰν ἀληθῶς παρουσιάζῃ ἄτοπον, τοῦτο εἶνε, ὡς παρατηρεῖ εὐστόχως ὁ κ. Vitet, ἡ πρόληψις. Τὰς προλήψεις ὁμῶς μόνος ὁ χρόνος αἴρει καὶ οὗτος ἀναμφιβόλως θέλει αἴρει καὶ τὰς κατὰ τῆς παραδοχῆς τοῦ συστήματος τούτου ὑπαρχούσας.

Γ'

Παρ' ἡμῖν ὁμῶς τὸ σύστημα τοῦ Hare, ὑπὲρ οὗ πάντες σχεδὸν οἱ νεώτεροι δημοσιολόγοι συνηγοροῦσι, δύναται νὰ ἔχῃ ἐφαρμογὴν ; Δύναται ἢ Ἐλ-

¹ S. Mill αὐτόθι.

² Καὶ ὁ Bluntschli, Die Politik σελ. 444 ἀναφέρει τὴν δυσχέρειαν ταύτην, ἣτις θὰ καθίστῃ τὸν ἐκλογέα ὑποχείριον τῶν πολιτικῶν μερίδων καὶ συνιστᾷ τὸν περιορισμὸν τῶν ψήφων εἰς μίαν μόνην.

λὰς, ἐφαρμόζουσα αὐτὸ, νὰ ἐπιτύχῃ τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὅποια τῇ ἐγγυᾶται πρὸς τὴν εὐρυθμίαν τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ αὐτῆς πολιτεύματος πορείαν; Ἀτυχῶς ὄχι. Ἡ Συνέλευσις τοῦ 1862, εἰσαγαγοῦσα ὡς μέσον ψηφοφορίας τὰ σφαιρίδια ἀντὶ τῶν ἐπὶ τῆς πρώτης Βασιλείας ἐν χρήσει ὄντων ψηφοδελτίων καὶ θεωρήσασα ἀπαραίτητον τὴν ἀναγραφὴν τῶν σφαιριδίων ἐν τὸς τοῦ Συντάγματος ¹, ὡς θεμελιώδους ἴσως θεσμοῦ τοῦ Πολιτεύματος, ἀπέκλεισε πᾶσαν δυνατὴν τοῦ συστήματος τούτου ἐφαρμογὴν ἐν τῇ πατρίδι μας. Τὸ σύστημα τοῦ Hare, ὡς εἶδομεν ἔχει βάσιν τὸ ψηφοδέλτιον καὶ μόνον δι' αὐτοῦ δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ. Καὶ ἰσχύει μὲν τοῦτο δι' ἓνα ὑποψήφιον, ἀλλ' ἐκ τῶν προτέρων δὲν δύναται νὰ ᾔνε γνωστὸν διὰ τίνα ὑποψήφιον ἰσχύει. Κατὰ πρῶτον, προτιμᾶται, ὡς εἶδομεν, ὁ πρῶτος ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ ψηφοδέλτιῳ. Ἀφοῦ δὲ λάβῃ οὗτος τὸ ἀπαιτούμενον ποσοστὸν τῶν ψήφων καὶ ἀνακηρυχθῇ βουλευτὴς, τὸ ψηφοδέλτιον παύει νὰ ἰσχύῃ δι' αὐτὸν καὶ ἰσχύει διὰ τὸν δεύτερον, ἐὰν ἐξακολουθῇ ὁ πρῶτος καὶ ὑπὸ πλειοτέρων τῶν νομίμων ψηφοδελτίων νὰ ὑποστηρίζηται. Καθίσταται ἐπομένως ἀδύνατον διὰ τῶν σφαιριδίων νὰ ἴδωμεν τὸ σύστημα τοῦ ἐκλογικοῦ ποσοστοῦ ἐφαρμοζόμενον παρ' ἡμῖν.

Οὐχ ἦττον καὶ παρ' ἡμῖν φαίνεται ὅτι ἐλήφθη σκέψις περὶ τῆς προστασίας τῶν δικαιωμάτων τῆς μειοψηφίας καὶ περὶ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῆς εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν ². Πρὸς τοῦτο ὑποστηρίζεται ἡ ἐφαρμογὴ συστήματος, διαφόρου μὲν τῶν μᾶλλον ὑποστηριζομένων σήμερον συστημάτων, οὐχὶ ὁμῶς καὶ πάντῃ ἀγνώστου τῇ πολιτικῇ ἐπιστήμῃ. Τὸ σύστημα τοῦτο εἶνε τὸ τοῦ ἐνταίου τῆς ψήφου.

Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο πᾶς ἐκλογεὺς διαθέτει μόνον μίαν ψήφον, ἣν μόνον εἰς ἓνα ὑποψήφιον δύναται ν' ἀπονείμῃ. Οὕτω ἐὰν μίᾳ ἐκλογικῇ περιφέρειᾳ ἀποτελουμένη ἐκ 50 χιλιάδων ἐκλογέων σύγκειται ἐκ δύο μερίδων καὶ ἀναδεικνύει 5 βουλευτάς, πιστεύεται ὅτι ἡ μὲν πλειοψηφία διὰ τοῦ συστήματος τούτου θὰ ἐπιτύχῃ ὑπὲρ ἑαυτῆς τὰ $\frac{3}{5}$ τῆς ἀντιπροσωπείας ἦτοι τρεῖς βουλευτάς, ἐνῶ ἡ μειοψηφία τὰ $\frac{2}{5}$ ἦτοι δύο βουλευτάς. Ἀτυχῶς ὁμῶς τὸ σύστημα τοῦτο κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον ἱκανοποιεῖ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστήμης καὶ προστατεύει τὰ δικαιώματα τῶν μειοψηφίων. Πράγματι δὲ εἶνε λίαν ἀμφίβολον ἂν οὐκ δύνηται ἡ μειοψηφία ν' ἀντιπροσωπεύηται ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦτο. Ἐπὶ πλέον δὲ εἶνε λίαν ἀμφίβολον, ἂν τὰ ἐλαττώματα ἐφ' οἷς κατηγορεῖται τὸ ὑπάρχον σύστημα, θέλουσι δυνήθῃ ὑπ' αὐτὸ νὰ ἐκλείψωσιν.

Καὶ τῶνόντι, ἵνα εἶνε δυνατὸν αἱ μειοψηφαὶ νὰ ἔχωσι τὴν μερίδα των

¹ Ἰδὲ ἀρθρ. 66 Συντάγμ. τοῦ 1864. Κατὰ τοῦ συστήματος τῶν σφαιριδίων (Ἰδὲ ἀρθρον ἡμῶν ἐν τῇ ἄλλοτε ἐκδομένῃ ἐφημερίδι ἡμῶν ὁ «Φιλόπατρις Ἑλλην» (11 Ἰουλίου 1875).

² Ὁ Βασιλικὸς λόγος τοῦ 1875 τὴν ἀνάγκην τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου ἐστήριξε καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου τούτου.

ἐντὸς τοῦ Κοινοβουλίου κατὰ τὸ σύστημα τοῦ ἐνιαίου τῆς ψήφου, ἀπαιτεῖται νὰ ᾔηκε ἀκριβῶς ἐκ προσιμίων γνωστὰ αἱ δυνάμεις ἐκάστης μερίδος. Ἦτοι ἐάν, ὡς ἐν τῷ παραδείγματι, τὸ ὅποῖον ἀνεφέραμεν, μίᾳ ἐκλογικῇ περιφέρειᾳ ἐκλέγουσα πέντε βουλευτὰς σύγκληται ἐκ τριῶν μερίδων, ὧν ἡ μὲν μίᾳ πλειοψηφεῖ τῶν δύο ἄλλων, ἀπαιτεῖται, κατὰ τὸ σύστημα, τὸ ὅποῖον προτείνεται, ἡ μὲν πλειοψηφοῦσα μερίς ἵνα ἐπιτύχη τρεῖς βουλευτὰς νὰ διαθέτῃ ἀκριβῶς τὰ $\frac{3}{5}$, αἱ δ' ἕτεραι ἐκκτέρᾳ ἀκριβῶς τὸ $\frac{1}{5}$. Ἐάν ὅμως αἱ μειοψηφίαι δὲν διαθέτωσιν ἐκάστη τὸ $\frac{1}{5}$ ἦτοι ὁμοῦ τὰ $\frac{2}{5}$, ἐάν ἡ μίᾳ ᾔηκε πολυαριθμοτέρᾳ τῆς ἄλλης, ἢ καὶ αἱ δύο δὲν διαθέτωσιν ὁμοῦ τὰ $\frac{2}{5}$, τότε τί θέλει συμβῆ; Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει πιθανὸν ἡ μίᾳ μειοψηφίᾳ νὰ ἐπιτύχη μίαν ἑδραν ἐν τῇ Βουλῇ, ἐνῶ ἡ ἕτέρα θέλει ἀφρεύκτως ἀποκλεισθῇ, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καὶ αἱ δύο μειοψηφίαι ἀποκλείονται τοῦ βουλευτηρίου καὶ τὸ στάδιον τῆς κοινοβουλευτικῆς ἐνεργείας μένει ἀνοιχτὸν πάλιν εἰς τὴν πλειοψηφίαν. Ὑποθετέον πρὸς τούτοις μίαν πλειοψηφίαν, μικρὰν ὅμως, καὶ δύο μειοψηφίας ὑπερτερούσας ὁμοῦ τὴν πλειοψηφίαν καὶ ὑποθέσωμεν σύμπνοιαν καὶ σύμπραξιν ἀμοιβαίαν ὅσῳ τὸ δυνατόν μεγάλην. Τί θέλει συμβῆ ἐκ τούτων; Ὁ ἀποκλεισμός τῆς πλειοψηφίας καὶ ἡ ὑπερίσχυσις τῶν μειοψηφιῶν. Μὴ εἴπη δέ τις ὅτι ἐπειδὴ ὁ ἐκλογεὺς θὰ ἔχῃ μίαν μόνην ψήφον δὲν εἴη δυνατόν σύμπραξις καὶ συνάρεσις νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ δύο μερίδων. Βεβαίως ἡ σύμπραξις δὲν θὰ φένηται ὑπὸ τὴν μορφήν, ἣν σήμερον παριστᾷ, πάντοτε ὅμως θὰ ᾔηκε δυνατόν καὶ θὰ ὑπάρχῃ. Ὑπάρχουσι τεχνάσματα καὶ στρατηγήματα ἐκλογικὰ, τὰ ὅποια καὶ αὐτὰς τὰς αὐστηροτάτας καὶ προνοητικωτάτας διατάξεις τῶν νόμων κατασφιστεύονται, καὶ τὰ ὅποια δὲν πιστεύομεν ν' ἀγνοῶσιν οἱ ἐν Ἑλλάδι περὶ τὰ ἐκλογικὰ ἀσχολούμενοι. Εἴηκε παράδοξον, προὑπολογιζομένων ἀκριβῶς τῶν δυνάμεων τῶν μᾶλλον στρατηγικῶν μερίδων, καὶ διανεμομένων τούτων μεταξὺ τῶν, δύο μειοψηφίαι νὰ δυνήθωσι νὰ ὑπερισχύσῃσι μιᾷς πλειοψηφίας καὶ ἐάν δὲν δυνήθωσι παντελῶς νὰ τὴν ἀποκλείσωσι τοῦ Βουλευτηρίου νὰ τὴν ἀφαιρέσωσι τοῦλάχιστον μίαν ἑδραν ἐν αὐτῷ, ἢ εἴηκε παράδοξον μίᾳ πλειοψηφίᾳ ἀρκούντως ἰσχυρᾷ διὰ τῆς ἀριθμητικῆς ἰσχύος τῆς ἢ διὰ μηχανορραφημάτων ἢ καὶ ἕνεκ ἰδίων αὐτῶν στρατηγμάτων ν' ἀποκλείσῃ αὐτὰς πάσης ἀντιπροσωπείας ἐν τῷ βουλευτηρίῳ; Οὐδέποτε εἴηκε πιστευτὸν ὅτι ἐκάστη μερίς θέλει εὐχαριστεῖσθαι εἰς τὴν ἀνέλογον αὐτῇ θέσιν ἐν τῇ ἀντιπροσωπείᾳ τοῦ ἔθνους. Οὐδέποτε ἡ πλειοψηφία θὰ θεωρήσῃ ἐπαρκὲς νὰ λάβῃ δύο ἑδρας ἐν τῇ Βουλῇ καὶ οὐχὶ ἀπάρκας. Καὶ αἱ μειοψηφίαι δὲ αὐταὶ δὲν θὰ εὐχαριστεῖνται διότι ἔτυχον τοῦ δικαιώματος ν' ἀντιπροσωπεύωνται. Θὰ ζητήσωσι νὰ δεσπώσωσιν ἐν τῇ ἐκλογικῇ περιφερείᾳ πρὸς ἐντελῆ ἀποκλεισμόν τῆς πλειοψηφοῦσας μερίδος. Ταῦτα δὲ θαυμασίως ὑποβόηθεῖ τὸ σύστημα, τὸ ὅποῖον ἴσως θεωρεῖται ὡς τὸ συντελεστικώτατον μέσον τῆς ἐκμηδενίσεως τῶν ἐλαττωμάτων τούτων, τὰ ὅποια σήμερον ἰδίως ἀναγκάζονται ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς ὑπερισχύσεως τῶν

πλειοψηφιδων. Ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη δὲν ἐπιθυμεῖ ἐκ τῆς τύχης καὶ ἐκ τῆς ἐκλογικῆς δεξιότητος νὰ ἐξαρτῶνται τὰ δικαιώματα τῶν μειοψηφιδων. Ἐπιθυμεῖ ἀκριβῶς καὶ ἀσφκλῶς νὰ ὀρίζωνται καὶ κανονίζωνται ταῦτα. Ἀληθῶς δὲ τὸ σύστημα τῆς ἐνικαίας ψήφου, ἐὰν θὰ εἰσάγῃ τὰς μειοψηφίας εἰς τὸ Κοινοβούλιον θὰ τὰς εἰσάγῃ τυχαίως καὶ ἀκουσίως, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἡ θέσις τῶν μειοψηφιδων εἶνε ἐπισφαλὴς καὶ ἡ κατ' ἀναλογίαν ἐκπροσώπησις τοῦ ἔθνους δυσχερής. Ἐπειδὴ ὁ ἐκλογεὺς θὰ ἔχῃ μίαν μόνον ψήφον, ἢν μόνον ὑπὲρ ἐνὸς ὑποψηφίου δύναται νὰ διαθέσῃ, προκειμένου νὰ ἐκλέξῃ μετὰξὺ δύο προσώπων, ὧν τὸ μὲν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν πολιτεύεται καὶ διακρίνεται ἐν τῷ πολιτικῷ σταδίῳ, τὸ δὲ ἐντελὲς ἄγνωστον ἐν τῇ πολιτικῇ πηλασίτρᾳ διατελεῖ, βεβαίως θέλει προτιμήσῃ τὸ πρῶτον, τὸ παρέχον μεγίστας ἐγγυήσεις ἐπιτυχίας. Ὅσοι δ' ἔχουσι πεποιθήσιν ἐπὶ τοῦ δευτέρου προσώπου, ἐὰν δὲν θέλωσι νὰ τῷ πρῶτῳ ψήφον ἀνωφελῆ, θέλουσι ἀπόσχει τῆς ἐκλογῆς. Οὕτω οἱ ἐξοχώτεροι καὶ ἐπιφανέστεροι τῶν πολιτευομένων θέλουσιν ἀπορροφᾶ τὰς ψήφους τῶν ἐκλογέων ἐπὶ βλάβῃ τῶν μειοψηφιδων καὶ ἐπὶ παραβιάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἀναλόγου διανομῆς τῶν ψήφων εἰς ἀπάσας τὰς μερίδας, τὰς ὑπὸ ἱκανοῦ ἀριθμοῦ, ἐννοεῖται, ψήφων ὑποστηριζόμενας, ὥστε νὰ καθίστανται σεβασταί. Προκειμένου λοιπὸν ἐν μιᾷ ἐκλογικῇ περιφερείᾳ ἀριθμούσῃ 50 χιλιάδων ἐκλογεῖς νὰ ἐκλεχθῶσι 5 βουλευταί, ὧν δύο ἢ καὶ εἰς κατέχουσι θέσιν ἐπιφανῆ μετὰξὺ τῶν πολιτευομένων, θὰ συμβῇ οἱ δύο οὗτοι ἢ καὶ ὁ εἰς νὰ λάβωσι 30 χιλιάδας ψήφων ἢ καὶ πλείον, ἐνῶ οἱ ἕτεροι τέσσαρες 20 μόνον χιλιάδας ἢ καὶ ὀλιγώτερον. Τὸ τοιοῦτον ὅμως οὐδέποτε βεβαίως εἶνε δίκαιον καὶ συμφέρον εἰς τὴν καθόλου τῆς ἀντιπροσωπείας διακρύψισιν, ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ἀληθῶν ἀρχῶν τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ συστήματος. Πιθανὸν ὅμως νὰ μὴ συμβῇ τοῦτο, θὰ συμβῇ ὅμως τότε τὸ ἕτερον, ὃ ἀνεφάρκμεν, ἥτοι θὰ πρῶτα κεκοιμηθῶσι τὰ πρῶτα οὕτως ὥστε ὁ ἐξοχος οὗτος πολιτευόμενος νὰ λάβῃ τὰς ἱκανὰς μόνον ψήφους, αἵτινες κατὰ πᾶσαν πιθανότητά ἀρκοῦσι νὰ τὸν ἀναδείξωσι βουλευτὴν, τὰς δὲ περιπλέον, ἃς ἔμελλε νὰ λάβῃ, ἐὰν ἔμενεν ἀμέτοχος τῆς ἐκλογικῆς πάλης, νὰ λάβωσιν οἱ φίλοι του πρὸς ἐντελῆ ἀποκλεισμόν τῶν μειοψηφιδων. Τίς ὅμως δὲν βλέπει ὅτι διὰ τῶν μέσων τούτων εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀποτέλεσμα φθάνομεν εἰμὴ εἰς τὸ ὑπὸ τὸν σήμερον ἰσχύοντα ἐκλογικὸν νόμον, δι' ἄλλης ὁδῶς ὁδοῦ, κατὰ τὸ φαινόμενον δικαιοτέρας καὶ λογικωτέρας; Ἡ μειοψηφία ποῖον ὄφελος θέλει ἔχει ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ νέου συστήματος; Ἡ οὐδὲν ἢ ἐλάχιστον βεβαίως.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀτελειῶν τούτων καὶ ἑτέραν τινὰ ἀτέλειαν παρουσιάζει τὸ σύστημα τῆς ἐνικαίας ψήφου, ἀτελειαν ἣτις ἐν ταῖς μέγιστα ὑπάρχει, ὡς εἶδομεν, ὑπὸ τὸ ἐνεστὸς ἐκλογικὸν σύστημα καὶ ἧς ἡ ἐξάλειψις ἔπρεπεν ἰδίως νὰ ἐπιδιωχθῇ. Τὸ ὑπάρχον ἐκλογικὸν σύστημα προνοοῦν μόνον περὶ τῶν πλειοψηφιδων καὶ εἰς τούτας μόνον δίδον τὴν ὑπεροχὴν, ὑποδοχθεὶ θαυμασίως τὴν

ἐπίτασιν τῶν ἀποχῶν τῶν ἐκλογέων. Καὶ τοῦτο, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ἐκ τῆς βεβαιότητος τοῦ ἐκλογέως ὅτι ὁ ἀρεστός αὐτῷ ὑποψήφιος εἶνε δυσχερὲς ἢ ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχη. Τὴν μεγάλην ταύτην ἀτέλειαν, ἣν σήμερον καταδικάζει ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη καὶ δι' ἐνὸς εὐφυοῦς συνδυασμοῦ κατώρθωσε νὰ ἐξαλείψῃ, τὸ προτεινόμενον ἐν Ἑλλάδι νέον ἐκλογικὸν σύστημα τὴν θεραπεύει. Οὐχί. Καὶ τοῦτο διότι, ὡς εἴπομεν, τὸ σύστημα τοῦτο δὲν ἐξασφαλίζει ἀποχρώντως τὰ δικαιώματα τῶν μειοψηφιῶν, ἀλλ' ἐξαρτᾷ αὐτὰ ἐκ τῆς τύχης καὶ τῶν περιστάσεων. Τῶν μειοψηφιῶν σπανίως καὶ μόνον ὅτε ἱκανῶς ἰσχυρὰ μερίς ὑποστηρίζει αὐτὰς δυναμένων νὰ ἐπιτύχωσιν ἐν ταῖς ἐκλογαῖς, οἱ ἐκλογεῖς οἱ μὴ ἀνήκοντες εἰς τὰς μειοψηφίας ταύτας, ἀλλ' εἰς μικροτέρας, θέλουσιν ἐξαικολουθεῖ ν' ἀπέχωσιν ὡς ἐκ τῆς ἀβεβαιότητος τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἀρεστοῦ αὐτοῖς.

Ὡς βλέπει τις λοιπὸν καὶ τὸ σύστημα, τὸ ὁποῖον παρ' ἡμῖν ὑποστηρίζεται, δὲν ἱκανοποιεῖ ποσῶς τὰς νέας ἀπαιτήσεις τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης καὶ δὲν συναρμόζει πρὸς τὰς ἀληθεῖς βάσεις τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ συστήματος. Αἱ μειοψηφαὶ καὶ ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦτο θὰ μένουν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἄνευ ἀντιπροσωπείας, καὶ αἱ ψῆφαι τῶν ἐκλογέων οὐχὶ πᾶσαι θ' ἀναδεικνύωσι Βουλευτάς. Πάντα δὲ τὰ παρεπόμενα τῇ ἀρχῇ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν πλειοψηφιῶν ἐλαττώματα αἱ ἀποχῆ, οἱ συνδυασμοί, ὧν ἰδίως τὴν ἐξάλειψιν ἐπιζητεῖ τὸ σύστημα τοῦ ἐνιαίου τῆς ψήφου, θὰ ἐξαικολουθῶσι νὰ ὑφίστανται, καὶ τινὰ τούτων μάλιστα αἱ δωροδοκίαι καὶ τὰ κομματικὰ πάθη καὶ τὰ ἐκλογικὰ μηχανορραφήματα μετὰ μείζονος ἢ ὑπὸ τὸ μέχρι τοῦδε ἰσχύον σύστημα ἐπιτάξεως.

Τὸ καθ' ἡμᾶς, θὰ ὑποχόμεθα βεβαίως ν' ἀντικατασταθοῦν ταχέως, εἰ δυνατόν, τὰ σφαριδίδια διὰ τῶν ψηφοδελτίων καὶ νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ παρ' ἡμῖν τὸ σύστημα, ὅπερ οἱ πλεῖστοι τῶν νεωτέρων δημοσιολόγων ὑποστηρίζουσιν, τὸ σύστημα τοῦ ἐκλογικοῦ ποσοτοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο ὁμολογουμένως εἶνε δυσχερὲς, διότι καὶ ἡμεῖς βεβαίως δὲν ἔχομεν τὴν ἀφέλειαν νὰ πιστεύωμεν ὅτι χάριν τῶν σφαριδίων ἢ ἄλλων ἐπρουσιωδῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος εἶνε δυνατόν εὐκόλως νὰ συγκληθῇ Συνέλευσις ἵνα τὰς μεταβάλῃ. Τὰ σφαριδίδια ἐπὶ πολὺν ἔτι χρόνον θὰ δεσπόζωσι τῶν ἡμετέρων ἐκλογικῶν καλπῶν. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἐφευρεθῇ ἀσφαλέστερόν τι μέσον καὶ ὑπὲρ τῆς ἐκπροσωπήσεως τῶν μειοψηφιῶν; Τὸ καθ' ἡμᾶς φρονοῦμεν ὅτι ἐξασφαλίζεται ἀρκούντως εἰς τὰς μειοψηφίας ἢ ἐκπροσώπησιν των ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ, ἐὰν εἰσχωθῇ παρ' ἡμῖν τὸ σύστημα τῆς ἐπισωρευτικῆς ψηφοφορίας (vote cumulatif), περὶ ἧς εἴπομεν τινὰ ἀνωτέρω. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ὁ ἐκλογεὺς δύναται καὶ τὰς τρεῖς ψήφους, ἃς διαθέτει, νὰ δώσῃ εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ὑποψήφιον. Φρονοῦμεν ὅμως ὅτι πρὸς ἀσφαλεστέραν λειτουργίαν αὐτοῦ δεόν νὰ ὁρισθῇ ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ποσοστὸν τι ψήφων, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖται νὰ λάβῃ τις ὑποψήφιος ἵνα ἀναδειχθῇ βουλευτής. Διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τούτου αἱ μειοψηφαὶ θὰ εἰσέρχωνται εὐκόλως εἰς τὸ Κοινοβού-

ἄνθρωπον. Ἐάν ὑποθέσωμεν λοιπόν ὅτι 10 χιλιάδες ψῆφοι ἀρκοῦσι πρὸς ἀντικλή-
 ρυξίν τινος βουλευτοῦ, ἀρκεῖ μία μειοψηφία ν' ἀριθμῇ τὸ τρίτον τῶν 10
 χιλιάδων ψήφων, ἵνα ἐκπροσωπηθῇ ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ. Αἱ μειοψηφίαι
 οὕτω ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦτο θὰ ἔχωσι μεγάλην πιθανότητα ἐπιτυχίας ἐν
 ταῖς ἐκλογαῖς καὶ δὲν θὰ κινδυνεύωσι ν' ἀπορροφῶνται ὑπὸ τῶν πλειοψηφιῶν,
 ὥς τοῦτο συμβῇσεται διὰ τοῦ συστήματος τοῦ ἐνικίου τῆς ψήφου. Ὡς ἐννοεῖ-
 ται, τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλογέως τοῦ νὰ ψηφοφορῇ συγχρόνως τρεῖς ἑναὶ καὶ
 τὸν αὐτὸν ὑποψήφιον, ὠφελεῖ τὰς μειοψηφίας μᾶλλον ἵνα φθάσωσι τὸν ἐλά-
 χιστον ὅρον τῶν ψήφων, ὃν θέλει ὀρίζει ὁ νόμος, ἐνῶ εἰς τὰς πλειοψη-
 φίας, αἵτινες πληροῦσι τὸν ὅρον τοῦτον, τὸ δικαίωμα τοῦτο εἶνε ὅλως ἀλυ-
 σιτελές. Τὸ μόνον σπουδαῖον ἐλάττωμα τοῦ συστήματος τούτου, ὡς παρατη-
 ρεῖ καὶ ὁ Stuart Mill, εἶνε ὅτι ἀποκλείονται τῆς ἀντιπροσωπείας αἱ μειοψη-
 φίαι αἱ μὴ διαθέτουσαι τὸ τρίτον τῶν ψήφων. Διὰ τοῦ συστήματος τοῦ Hare
 τὸ τοιοῦτον θεραπεύεται, ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι ἀποχρῶσα ἱκανοποίησις διὰ τὰς
 μειοψηφίας εἶνε νὰ δύνανται νὰ τριπλασιάζωσι τὰς ψήφους των ¹. Νομίζο-
 μεν δὲ ὅτι καὶ ἄλλως δὲν εἶνε δίκαιον ν' ἀπονέμηται καὶ εἰς τὴν μικροσκο-
 πικωτάτην μειοψηφίαν τὸ δικαίωμα τῆς ἐκπροσωπήσεως. Ἴνα μία μειοψη-
 φία ἐπιζητῇ τοιοῦτον δικαίωμα πρέπει κατ' ἐαυτὴν νὰ ᾔηθε σεβαστὴ καὶ
 τοιαύτη εἶνε ὅταν τοῦλάχιστον τὸ τρίτον τοῦ απαιτουμένου ὑπὸ τοῦ νόμου
 ποσοστοῦ τῶν ψήφων διαθέτῃ. Τοῦτο δὲ λέγοντες ἐννοοῦμεν νὰ ὀρισθῇ ὑπὸ
 τοῦ νόμου ἐλάχιστος ὅρος ψήφων, ὅστις νὰ ᾔηθε ἀνάλογος πρὸς τὸν ὅλον ἀριθ-
 μὸν τῶν ἐκλογέων μιᾶς τοπικῆς περιφερείας, οὕτως ὥστε καὶ τῶν πλειοψη-
 φιῶν τὰ δικαιώματα νὰ ἐξασφαλίζῃ καὶ εἰς τὰς μετρίκας μειοψηφίας νὰ πα-
 ρέχῃ ὅπως οὖν εὐρὺ τὸ στάδιον τῆς ἐκπροσωπήσεως. Καθ' ἡμᾶς ἐπομένως
 τὸ σύστημα τοῦτο εἶνε τὸ καταλληλότερον δυνάμενον νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐν Ἑλ-
 λάδι, ἐπὶ σεβασμῷ τῶν δικαιωμάτων τῶν μειοψηφιῶν. Τὸ σύστημα δὲ τοῦτο,
 ἐνῶ ἐξασφαλίζει ἀρκούντως τὰ δικαιώματα τῶν μειοψηφιῶν, θεραπεύει ἱκα-
 νῶς καὶ τὰς λοιπὰς ἀτελείας, τὰς παρεπομένας συνήθως τῇ σφιλερᾷ ἀρχῇ
 τῆς ὑπεροχῆς τῶν πλειοψηφιῶν. Διότι καθισταμένης ἀνωφελοῦς τῆς χρήσεως
 τῆς ἀνηθικῶν ἐκλογικῶν τεχνασμάτων, δὲν δύνανται ταῦτα ἢ νὰ ἐκλείψωσι.
 Οὕτω δὲ μόνον δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἀληθὴς καὶ γνησίᾳ ἀντιπροσωπεῖα καὶ
 ἐπανεῖλθῃ τὸ ἀντιπροσωπικὸν σύστημα εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ ἀσφικτὴν αὐτοῦ τροχιάν.

ΧΑΡΙΔΑΟΣ ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ.

1 Ὁ Bluntschli (Politik σελ. 448) δὲν ἀρνεῖται εἰς τὸ σύστημα τοῦτο, ἀλλ' ὁ λόγος ὅν
 ἐπὶ τούτῳ φέρεται δὲν φαίνεται λίαν καταληπτός «Dan Gesetz, λέγει, theilt einem jeden Wahl-
 kreise mehrere verschiedene Stellen zur Besetzung zu; und dieser Absicht des Gesetzes
 handelt der Wähler entgegen, wenn er für Eine Stelle denselben Namen mehrmals wählet».

2 Ὁ ψηφοθεὶς πρὸ τινος ἐκλογικῶς νόμος ἀπῆλκε τὴν ἐν τοῖς ὑποβληθεῖσι Νομοσχεδίοις
 περιεχομένην διάταξιν τοῦ ἐνικίου τῆς ψήφου, οὐχὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι δι' αὐτοῦ δὲν ἐξασ-
 φαλίζεται ἡ ἐκπροσώπησις τῶν μειοψηφιῶν, διότι περὶ τοῦ ζητήματος τούτου οὐδεὶς λό-
 γος ἐγένετο ἐν τῇ Βουλῇ, ἴσως ὡς ἀκαταλήπτου, ἀλλὰ διότι πολλοὶ τῶν νῦν βουλευτῶν καὶ
 ἐκ τῶν ἐξεχόντων ἐφοβήθησαν μὴ διὰ τοῦ ἐνικίου τῆς ψήφου, ὑπαρχούσης τῆς Ἐπαρχίας ὡς
 ἐκλογικῆς περιφερείας, ἀποτυγχάνωσιν ἐν ταῖς ἐκλογαῖς. Ὡς βλέπει τις ἡ οὐσίᾳ παντὸς ζη-
 τήματος ἐν Ἑλλάδι εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ πρόσωπον.